

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO PROSVETNIH IN ZNANSTVENIH DELAVCEV SLOVENIJE

LJUBLJANA,
25. DECEMBRA 1963

LETO XIII
ŠT. 21

Boris Lipužič, sekretar za šolstvo SR Slovenije:

Šolstvo v družbenem planu SR Slovenije v letu 1964

Republiški družbeni plan je skupščinski akt, ki vsebuje temeljne smernice družbenega razvoja za enoletno razdobje. Torej ne gre za togi predpis, temveč

Seveda moramo hkrati misliti na postopno izgradnjo novih šolskih stavb tudi povsod tam, kjer so že povsem doslužile oziroma ne ustrezajo današnjim potrebam pouka ter ogrožajo varnost učenec. Neredki pa so tudi še primeri šol, ko gostujejo v tujih zgradbah in prostorih, ki sploh niso bile grajene v šolske namene. Če hočemo ustvariti temeljne delovne pogoje tudi tem šolam, moramo v prihodnjih letih zgraditi novih 160.000 m² šolske površine, v letu 1964 pa bi bilo treba v te namene vložiti 1,8 milijarde dinarjev, da bi začeli intenzivnejše reševati ta pereč problem. V prihodnjem letu bi bilo treba v celotno investicijsko izgradnjo osnovnega šolstva vložiti najmanj 5,5 milijard dinarjev, pri čemer je upoštevana tudi pospešena gradnja telovadnic, delavnic za tehnično vzgojo in drugih funkcionalnih prostorov ter delna modernizacija opreme šol.

Tudi v izgradnjo šol druge stopnje bo treba v letu 1964 investirati več sredstev kot doslej. Izgradnja šolskega prostora za strokovno-izobraževalne ustanove in za gimnazije je nujna, če ho-

ki ima med vsemi vrstami šolstva najtežje materialne pogoje.

Da ne bi smernice družbenega plana ostale zgolj deklarativne, je republiški sekretariat za šolstvo izdelal analizo najnujnejših investicijskih potreb. Zvezni

NOVOLETNI RAZGOVORI

Ob koncu enega in začetku novega koledarskega leta je uredništvo lista zaprosilo nekaj vidnih predstavnikov našega šolskega življenja, da odgovorijo na vprašanja, ki so trenutno najbolj v ospredju.

sekretariat za prosveto in kulturo proučuje z ustreznimi zveznimi organi možnosti, da bi občinski in medobčinski skladi za šolstvo imeli možnosti za najemanje dolgoročnih posojil pod ugodnimi pogoji iz bančnih kreditnih sredstev. Po najnovejših informacijah bo v bližnji prihodnosti to vprašanje urejeno z ustreznim zveznim predpisom in bo že v prvi polovici prihodnjega leta

(Nadaljevanje na 2. strani)

Ranka Kavčič, pomočnik republiškega sekretarja za šolstvo:

Pripravljen je predlog za reformo usposabljanja učiteljev

Ali se stanje glede pomanjkanja prosvetnega pedagoškega kadra zboljšuje?

Vloga prosvetnega delavca, ki je tudi družbeni delavec in upravljaec, je v ozki zvezi z osamosvojitvijo šol. Zato postaja vprašanje strokovne usposoblje-

skih oddelkov in je bil ta porast hitrejši kot dotok novega učnega kadra, zaradi fluktuacije prosvetnih delavcev v druge službe, zaradi nadaljevanja študija absolventov in zaradi rednega študija in izpopolnjevanja učiteljev, ki so že bili zaposleni.

V zadnjih letih pa je število učiteljev za razredni pouk tako naraslo, da imamo v tem šolskem letu na osnovnih šolah presežek učiteljev za razredni pouk. (Okrog 1000 učiteljev je za razredni pouk preveč.) Ta presežek učiteljev za razredni pouk bo še naraščal, ker bodo dajala učiteljska v naslednjih letih 400 do 500 učiteljev letno, čeprav računamo, da se bodo začele potrebe po razrednih učiteljih v naslednjem obdobju zmanjševati, ker se število učencev v prvih štirih razredih v šol. letu 1963/64 stabilizira oziroma upada.

Zaradi razširjene mreže popolnih osnovnih šol pa sedaj narašča primanjkljaj učiteljev za predmetni pouk. Trenutno še vedno primanjkuje okrog 1000 učiteljev za predmetni pouk, navzlic 350 novim diplomantom VPS v Ljubljani, PA v Mariboru, VGS in fakultet, ki so jih dobile osnovne šole v tem šolskem letu. Ta primanjkljaj se še vedno krije s presežkom učiteljev za razredni pouk, ki poučujejo predmetno.

V šolah druge stopnje je kadrovska stanja takšno, da primanjkuje kadra posebno za nekatere deficitarne predmete, kot so to družbene vede, matematika, fizika.

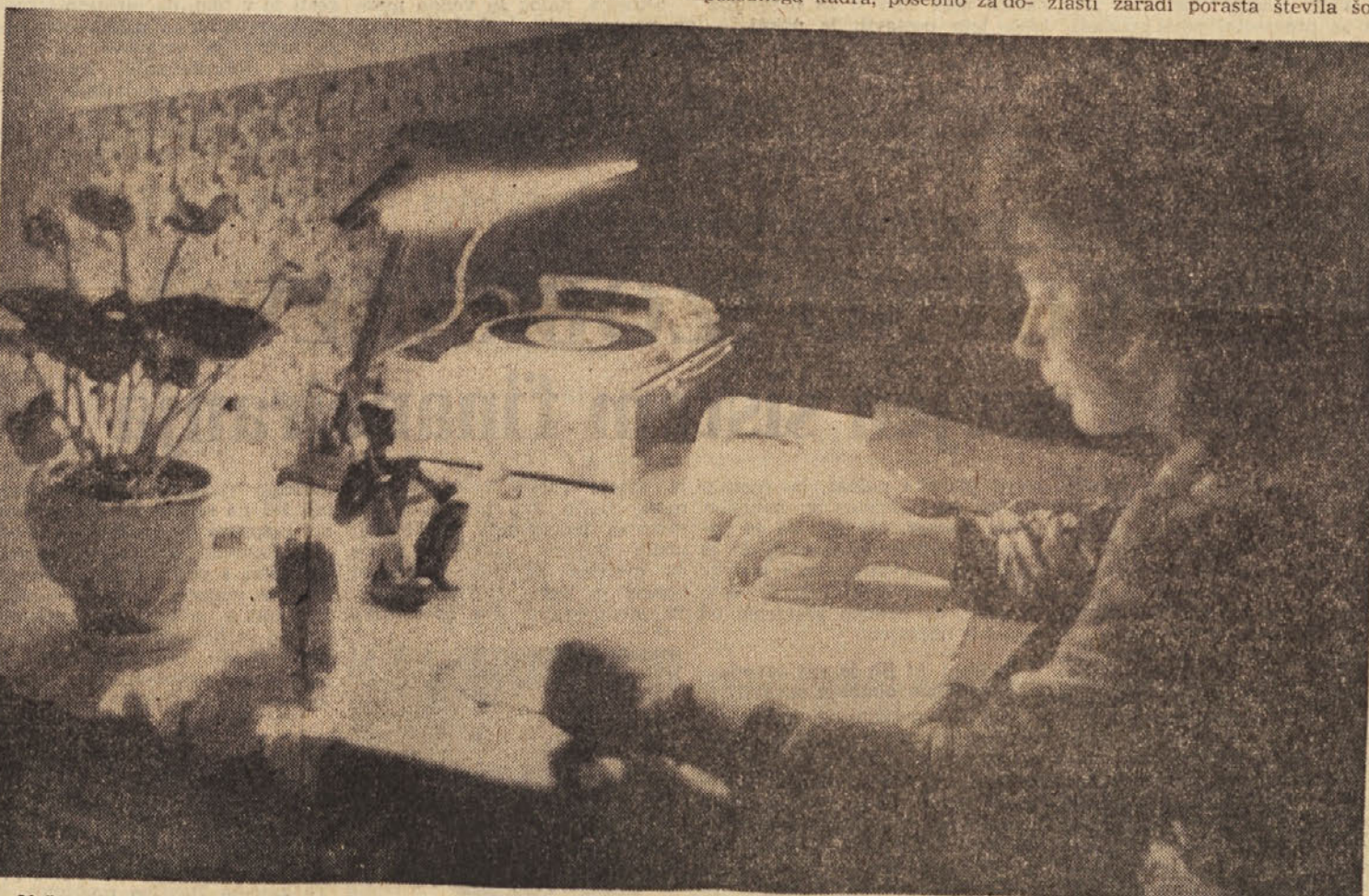
Glede na obstoječe kapacitete ustanov za strokovno izobraževanje število učnega kadra zadoštuje, če upoštevamo dejstvo, da je na strokovnih šolah zaposlenih precejšnje število honorarnih moči, pač pa obseg in vsebina njihove izobrazbe ne ustrežata v celoti vrstam izobraževalnih ustanov, na katerih ta kader opravlja učno-vzgojno delo. Ze za osnovne šole zahtevamo pri izvajanju šolske reforme, naj bi imel vsi učni kader vsaj izobrazbo višje šole. S toliko večjo upravičenostjo smemo zahtevati, da bi na vseh strokovnih šolah učni kader za strokovno teoretične in splošnoizobraževalne predmete imel visokošolsko izobrazbo, za praktični pouk pa vsaj izobrazbo tehnične ali druge strokovne šole za gospodarstvo in družbene službe. Podatki pa kažejo, da imamo na strokovnih šolah za strokovno teoretične predmete še vedno okrog 250 tehnikov, za splošno izobraževalne predmete pa okrog 160 učnih moči z izobrazbo učiteljske, za praktični pouk pa skoraj izključno učni kader z izobrazbo kvalificiranega delavca (okrog 350), kar močno

(Nadaljevanje na 2. strani)

predvsem za orientacijo družbeno-političnim skupnostim, katerim problemom in nalogam je treba posvetiti največjo skrb, da bi dosegli predvideno stopnjo v razvoju. To poudarjamo zato, ker prognoza družbenega plana še ne zagotavlja, da bomo dosegli cilje, ki si jih zastavljamo v planu, če bo uresničevanje nalog stvar vseh družbeno-političnih skupnosti — od občin do republike in vseh prizadetih delovnih organizacij in služb.

Ena izmed najbolj perečih nalog, ki jo dolga družbeni plan šolstvu v letu 1964, je izgradnja novega šolskega prostora in izboljševanje materialnih pogojev šolstva nasploh, ker je prav od tega in od ustrezno strokovno usposobljenega učnega kadra odvisno, kako bo uresničen vzgojno-izobraževalni program vsake šole. Zato je republiški sekretariat za šolstvo posvetil posebno skrb prav temu ključnemu problemu. Na področju izgradnje osnovnega šolstva je nedvomno osrednja naloga odprava tretje izmene v mestih in drugih industrijskih središčih, ker imamo še vedno 54 šol, ki imajo deloma ali v celoti tretjo izmeno. Samo odprava tretje izmene terja, da zgradimo 23.500 m² šolskega prostora, kar pomeni z opremo 1,7 milijardo dinarjev. Če hočemo čimprej rešiti ta problem, potem bo treba že v letu 1964 vložiti najmanj 800 milijonov dinarjev v ta namen. Hkrati je treba težiti k odpravljanju druge izmene, če hočemo v prihodnjih sedmih letih organizirati enozemski pouk oziroma celodnevno bivanje učencev v osnovni šoli vsaj za eno tretjino vseh učencev osnovnih šol. To bi morali postopoma zagotoviti predvsem v krajih, kjer se zvišuje število prebivalstva, V mestih in drugih industrijskih središčih je tudi pereč problem varstvo predšolskih otrok in učencev osnovnih šol, katerih oba roditelja sta zaposlena. Organizacija vzgojno-izobraževalnega dela s celodnevним bivanjem učencev bo omogočila, da bo osnovna šola prevzela tudi varstveno-vzgojno funkcijo. Take materialne stopnje šolstva sicer še ne bomo kmalu dosegli, mora pa biti naš perspektivni cilj, če hočemo ustvariti koncepcijo moderne obvezne splošnoizobraževalne šole, ki bo lahko sledila potrebam našega družbenega in gospodarskega razvoja ter napredku znanosti po svetu.

Naša stremiljenja so usmerjena v to, da usposobimo mlado generacijo za naloge, ki jih nam vsem dan za dnem in leto za letom postavlja življenje

Geza Čahuk, podpredsednik republiškega odbora sindikata družbenih dejavnosti:

ZA DOSLEDNEJŠE USPOSABLJANJE SAMOUPRAVNIH PRAVIC V PRAKSI

V PRETEKLEM OBDOBJU SMO BILI PRICE NEKATERIM ZNAČILNIM PROCESOM V ODNOSU DRUŽBA-PROSVETNI DELAVEC. KAKO BI NA KRATKO OZNACHILI TE SPREMENBE?

Ce skušamo kritično presoditi položaj prosvetnega delavca in njegove pogoje za delo, kakršni so bili pred nekaj leti, lahko ugotovimo, da smo dosegli v razmeroma kratkem času precejšen napredek.

Posebno po 1951. letu, ko so delavci v tovarnah in drugih gospodarskih organizacijah dobili več samoupravnih pravic, so se čutili prosvetni delavci vedno bolj prikrajšane. Tudi kasneje, ko so samoupravni organi v gospodarstvu neposredno prevzemali skrb za izboljšanje svojih življenjskih pogojev, se standard prosvetnih delavcev ni povečal v skladu s splošnim napredkom in rastjo materialnih dobrin. Mnogokrat so ga krojili zelo zapleteni centralni predpisi, medtem ko sta osebno delo in prizadevanje ostala ob strani. Kljub vsemu pa lahko danes ugotovimo, da je

hiter družbeni razvoj prinesel tudi šolstvu bistvene spremembe. Temeljni zakon o financiranju šolstva postavlja financiranje na svobodnejše in bolj demokratske osnove. Napredna intencija zakona je spodbudila temelje staremu proračunskemu

sistemu financiranja. Osebnost standard prosvetnega delavca je postal odvisen od njegovega dela. S samimi predpisi in zakonom pa seveda še ni mogoče ustvariti novega položaja. Sedanji dinamičen družbeni razvoj terja od vsakega državljanca in še posebno od delavca-upravljalca, da se aktivno vključi v proces dogajanja. Ekonomski princip formiranja in delitve dohodka v vzgojno-izobraževalnih ustanovah bo bistveno spremenil položaj delavcev, ki so zaposleni v teh dejavnostih. Jasno je, da se ta princip ne more uveljaviti sam po sebi, temveč ga morajo razvijati in uveljaviti tisti, ki so neposredno prizadeti. Zakonite možnosti za ustvarjanje takih odnosov so dane, treba pa jih je uresničiti tudi v vsakdanji praksi.

V ZVEZI S SPREMENJENIM POLOŽAJEM PROSVETNEGA DELAVCA V NAŠI DRUŽBI SO SE SPREMENILE TUDI NALOGE SINDIKALNIH ORGANIZACIJ?

Vse omenjeno postavlja sindikalne podružnice prosvetnih de-

lavcev v nov položaj in jim daje nove naloge: iz več ali manj pozitivne vloge (kritičnega ocenjevanja dejanskega stanja) je treba poseči v aktivno dogajanje. Dolžnost sindikalnih podružnic je, da skrbijo za uresničitev novih pogojev, pri čemer naj jih neposredno podpirajo in jim pomagajo občine in sindikalni forumi.

Reorganizacija sindikata in formiranje enotnega sindikata za vse družbene dejavnosti omogoča razvijanje celotne družbene dejavnosti po enotnih načelih. Občinski odbori našega sindikata so z delom komaj pričeli in zato podružnice še ne čutijo njihove neposredne pomoči. Prav od podružnic pa je tudi odvisno nadaljnje utrjevanje teh občinskih forumov. Občinski odbori sindikata družbenih dejavnosti morajo postati organizatorji in usmerjevalci celotnega dogajanja in življenja v komuni na področju družbenih služb. Preko teh naj tudi sindikalne podružnice uresničujejo in uveljavljajo svoje aktivnosti na področju komune.

(Nadaljevanje na 2. strani)

DELOVNIH USPEHOV IN ZADOVOLJSTVA V LETU 1964

ZELIJO

BRALCEM IN SODELAVCEM »PROSVETNEGA DELAVCA«

ČLANOM SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

UREDNIŠKI ODBOR IN UPRAVA LISTA, REPUBLIŠKI ODBOR SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

Vladimir Cvetko, direktor Zavoda za napredek šolstva SRS:

ODPRTO JE VPRAŠANJE VSEBINE NOVE OSNOVNE SOLE

ZA DOSLEDNEJŠE UVELJAVLJANJE SAMOUPRAVNIH PRAVIC

Kako je trenutno z reformo naše osnovne šole, kje smo in kako?

Reformni proces, ki je zajel osnovno šolo v šolskem letu 1957/58, je dal letos, t. j. ob koncu 1962/63. šol. leta prve absolvente osnovne šole, ki so šli, kakor pravimo, skozi novi učni načrt in ki so bili deležni — v večji ali manjši meri seveda — pozitivnih in naprednejših določil in predpisov temeljnih reformnih načel, zakona o osnovni šoli in drugih. Če bi lahko izmerili vse rezultate vzgojnega in izobraževalnega dela, ki so jih dosegli naši šolski delavci v preteklih letih uveljavljanja novega učnega načrta in osnovnih reformnih načel v osnovni šoli, bi lahko odgovorili v resnici dokaj objektivno in dovolj precizno na prvo vprašanje. Ker pa tega ne moremo, lahko podamo v kratkem samo splošno ugotovitev.

V prvih reformnih letih do danes smo dosegli uspehe zlasti v organizacijskem pogledu: oblikovali smo enotno obvezno šolo, v polno razvite osnovne šole smo zajeli skoraj 90 % vseh slovenskih otrok, šole so postale samostojne družbene ustanove, močno se je dvignil odstotek učencev, ki napredujejo in uspešno dokončajo obvezno šolo in drugo. Skratka, šoli smo dali novo podobo, mogli bi reči, da smo oblikovali njeno zunanjo podobo. Odprto pa je pred nami še vprašanje njene vsebine. Lahko trdimo, da smo ji dali z novim učnim načrtom in osnovnimi reformnimi načeli sodoben koncept in smernice za delo, in mnogi učitelji so si prizadevali, da bi čim bolj zadovoljili zahteve, ki jih družba postavlja reformirani šoli in sodobnemu učitelju. Uspehi prav gotovo niso izostali. Toda ne moremo se dati jasne odgovora na nekatera najvažnejša vprašanja: koliko je reformirana osnovna šola v primerjavi s prejšnjo uspešna v večji meri učence aktivirati v vzgojno izobraževalnem procesu, koliko je dosegla v prizadevanjih za njihovo večjo samostojnost in delo, koliko je uspešna v večji meri razvijati sposobnost njihovega mišljenja, koliko je znanje, ki ga je posredovala učencem, bolj življenjsko in koliko globlje in zavestneje so si ga učenci osvojili.

To je vrsta vprašanj, na katera bo odgovoril šele čas in rezultati našega raziskovalnega dela ob teh in drugih problemih.

Kje so po vašem mnenju vzroki, da ta proces ne napreduje hitreje (in da so posamezniki ne mara začeti izgubljati izpred oči resnično vsebino reformne našega osnovnega šolstva)?

Ob prehodu v reformni proces smo se zavedali, da za uspešno izvajanje reformnih načel, določil zakona o osnovni šoli in novega učnega načrta nismo izpolnili osnovnih pogojev za uspešno in kvalitetno delo, t. j. da nismo ustvarili šolam materialnih in personalnih pogojev za takšno delo. V letih, ki smo jih prehodili od začetka reformnega procesa do danes, pa smo tudi premalo upoštevali, da brez osnovnih materialnih pogojev za delo in brez ustrezno strokovno in pedagoško izobraženih učiteljev sama reforma in novi učni načrti ne morejo dati rezultatov, ki smo jih sami prosvetni delavci in javnost pričakovali v prvem zagonu in navdušenju. Premalo smo bili — če lahko tako poudarimo — borbeni v tem, da bi te pogoje izboljšali. Res je, da smo uspešni v teh letih dali osnovni šoli večji del novih in prepotrebnih učbenikov, da smo dobili nove delavnice in opremo za šolske delavnice, kuhinje, tu in tam kabinete

in laboratorije. Toda vse to je bilo še premalo in tudi niso te pridobitve zajele večine slovenskih šol. Zlasti pa smo storili premalo glede izobraževanja in nadaljnega izpopolnjevanja učitelstva. Sevedno dobivamo nove učitelje z učiteljske, za katere smo že zdavnaj ugotovili, da ne zmorejo učitelja ustrezno strokovno in pedagoško usposobiti za zahtevano delo v reformirani šoli. Prav tako še vedno dobivamo iz višjih in visokih šol (univerze) nove učitelje, ki so

zlasti premalo pedagoško usposobljeni za delo v osnovni šoli (in seveda tudi v gimnaziji in ostalih šolah — druge stopnje). Na višji stopnji osnovne šole nam za predmetni pouk primanjkuje okoli 1400 predmetnih učiteljev, kljub temu pa smo le malo pomagali razrednim učiteljem, ki »rešujejo situacijo«, da bi si pridobili ustrezno izobrazbo in kvalifikacijo za svoje delo.

Ivan Bertoncelj, direktor Zavoda za strokovno izobraževanje SRS:

STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE terja urejen sistem financiranja

Trenutno najbolj pereče vprašanje našega strokovnega šolstva?

Menim, da je najbolj pereče vprašanje vsega strokovnega šolstva druge stopnje financiranje. Morda bo kdo dejal, da je to reforma. Temu pa ni tako. Sredstva, ki jih imajo šole danes, so najbolj nestabilna in nesolidna postavka vseh šol. O tem ve vsa naša javnost. Uresničitev koncepcije bodočih poklicnih šol je trenutno najbolj odvisna od financiranja. Prehod na poklicno šolo in organizacijo izobraževalnega procesa teh šol bo terjal več sredstev in tudi več kadra. Večina direktorjev industrijskih in vajeških šol se ne more dovolj posvečati pedagoškemu delu, ker morajo zaradi izredno skoposti odmerjenih sredstev iskati najrazličnejše rešitve. Zato so bili mnogi prisiljeni v šolskih delavnicah preiti na proizvodnjo, ki ni več v skladu z učnim načrtom. Tega v reformirani šoli ne bi smeli dopustiti. Podobne težave veljajo za tehnične in njim sorodne šole. V zadnjem času izredno veliko razpravljamo o kadrih, kot najvažnejšem faktorju v proizvodnji. Upam, da bo vse to dobilo v novem letu konkretnen odraz v ustreznem financiranju. Če gospodarstvo želi ures-

ničiti planske naloge, bo moralo vložiti več sredstev v izobraževanje kadrov. Menim, da je popolnoma odveč dokazovati, da je predvsem od strokovnih kadrov odvisen predviden razvoj. Zato je prav, da končno preidemo od besed k dejanjem.

Naloge, ki jih je vaš zavod v zadnjem obdobju opravil?

Na to vprašanje je težko na kratko in dovolj podrobno odgovoriti. Rešenih nalog je več. Nekateri smo pričeli reševati v preteklih letih, druge pa še rešujemo. Predvsem želimo poudariti, da nam pri tem z veliko prizadevanostjo pomagajo ponekod celotni šolski kolektivi, drugod pa posamezniki, zlasti na eksperimentalnih šolah. Brez izdatne pomoči številnih tovarišev na šolah in v podjetjih sploh ne bi bilo mogoče reševati številnih nalog v okviru reformiranja strokovnega šolstva.

Za uspešno izvajanje nalog v preoblikovanju poklicnih šol je bilo potrebno proučiti naslednje metode: metoda za izdelovanje nomenklature poklicev. S proučitvijo omenjenih metod smo lahko analizirali štiri gospodarske panoge (metalurško, kovinsko, papir in rudarstvo). Analiza

doslej še premalo učinkovito possegala v probleme, pred katerimi so se znašli učitelji v svojih prizadevanjih za uresničevanje reforme v šolski praksi. Naša naloga bo zlasti nuditi čim večjo pomoč prosvetnim svetovalcem v zavodih za prosvetno pedagoško službo, da bi njihovo delo v vsej Sloveniji postalo kvalitetnejše, kar bo vplivalo tudi na dvig kvalitete šolskega dela naših prosvetnih delavcev. Da bi se v večji meri seznanili s problematiko šolskega dela, bodo naši prosvetni svetovalci obiskali tudi nekatere šole.

Analiza stanja uresničevanja reforme v osnovni šoli nam je postavila zahtevo po temeljiti redakciji predmetnika in učnega načrta. To je obsežna naloga, ki bo terjala vzporedno še vrsto študij in posvetov, zato bomo morali pritegniti k sodelovanju poleg praktikov še vse strokovne službe, zavode, strokovna društva in druge, ki so zainteresirani za napredek našega šolstva.

To sta dve najobsežnejši nalogi, ki smo si jih postavili v programu dela za prihodnje leto. Poleg teh so še druge, med njimi nadaljnje izpopolnjevanje testov (za matematiko, sodelovali pa bomo pri pripravah testov za ostale predmete, ki jih bo začel v novem letu Psihološki inštitut), proučitev organizacije, oblik in metod dela z nadarjenimi učenci, nadaljevanje dela pri analizi učbenikov, proučitev tehnik spoznavanja učencev in njihove uporabnosti v šolski praksi, analiza mreže osnovnih šol po dosežanih spremembah in druge.

Skratka, nalog še vedno mnogo, pa so vseeno le drobci tistega, kar bi si želeli ljudje iz prakse, ki jih preplavljajo nestrni problemi. Upamo, da jim bo dobra in uspešna rešitev teh nalog pomoč v njihovem pedagoškem poslanstvu.

je zajela preko 7000 delovnih mest. Dalje smo pripravili metodo za izdelovanje profilov in učnih načrtov. Izdelanih je ca. 40 profilov za poklice na tej osnovi in večje število načrtov. Eksperimentalne šole preizkušajo

reformo tehničnih in njim ustreznih šol na osnovi rezultatov javne razprave o problematiki teh šol. Reševali smo tudi nekatere probleme s področja didaktike in to učne metode in oblike izobraževanja v učilnici, na delovnih mestih in podobno. S tem v zvezi smo izvedli več seminarjev za pedagoško usposabljanje učnega kadra.

Vsi navedeni problemi zadevajo vse strokovne šole druge stopnje, za odrasle in mladino.

Naloge, ki jih imate v načrtu?

Zavod je izdelal perspektivni plan razvoja strokovnega šolstva druge stopnje, toda samo tisti del, ki sodi v njegovo pristojnost. Ta zajema številne probleme, ki naj bi jih rešili v prihodnjih letih.

Za leto 1964 pa bi se načrtno morali lotiti nekaterih najbolj perečih problemov. Med najpomembnejše sodi: nomenklatura ostalih gospodarskih panog, ki jih letos nismo zajeli, profili in učni načrti za različne poklice, proučevanje pedagoške problematike, ki zadeva izobraževalni proces za splošne, kakor strokovne predmete. Posebno pozornost bomo posvetili organizaciji izobraževalnega procesa v šolskih delavnicah, učilnicah in direktno v proizvodnji. Podobni problemi veljajo tudi za tehnične in njim ustrezne strokovne šole. Lotiti se je treba analize obstoječih in sestavljanja novih učbenikov, skript in učnih pripomočkov za novo izdelane učne načrte. Poleg tega pa bo potrebno sistematično in v večjem obsegu preiti na usposabljanje učnega kadra, proučiti možnosti za organiziranje posebne ustrezne šole za učitelje praktičnega pouka.

To so seveda samo nekateri problemi. Njihovo reševanje zahteva mobilizacijo vseh sil, ki pri tem lahko sodelujejo. Zato računamo na vso pomoč tako šolskih kolektivov, kakor tudi kolektivov v delovnih organizacijah. Brez te pomoči in brez izdatne materialne podpore družbe tako zahtevnih nalog ni mogoče uspešno reševati.

Zaradi medsebojne povezanosti strokovnih šol druge stopnje veljajo proučeni problemi več ali manj ne le za eno, pač pa za večje število šol za mladino in odrasle, torej tudi za izobraževalne centre v delovnih organizacijah.

(Nadaljevanje s 1. strani) Ena njihovih glavnih nalog je, da se zavzemajo za dosledno formiranje in delitev dohodka po delu ter za uveljavljanje pravic in izvajanje dolžnosti samoupravnih organov.

IN V TEJ ZVEZI — NALOGE PROSVETNIH DELAVCEV?

Nova ustavna ureditev (ki izhaja iz enotnih načel glede samoupravljanja pravic in dolžnosti) je v bistvu izenačila vse delavce. Vedno znova pa lahko ugotovljamo, da se prosvetni delavci še vse premalo zavedajo te pomembne pridobitve. Dosledno uveljavljanje samoupravnih pravic in dolžnosti je v bistvu velik in kvalitativen premik, dolžnost prosvetnih delavcev pa je, da ga uveljavljajo v skladu z načeli ustave. Posebno pomembno je, da za bodoče naloge (kvalitetno izvajanje vzgojno-izobraževalnih nalog oziroma dosego cilja vzgojno-izobraževalne dejavnosti) organiziramo samoupravljanje v

smislu vse večjega uveljavljanja in neposrednega upravljanja delavcev v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Odgovornost za kvaliteto izvajanje programa naj bi prevzeli kolektivi vzgojno-izobraževalnih ustanov, obenem pa bi uveljavili tudi pravice glede formiranja in delitev dohodka. Posebno skrb naj posvetijo kolektivni tudi kvalitetni sestavi kadrov.

Naloga družbenih organov ob ozgojno-izobraževalnih ustanovah mora temeljiti na širših družbenih konceptih. Skrbeti morajo za izvajanje programa v šolah in uveljavljanje naprednih družbenih konceptov pri delu, kot neposredni predstavnik družbe pa morajo skrbeti tudi za ustrezne materialne pogoje teh ustanov.

Vse te družbene napredne koncepte je treba zajeti v statutih, uresničiti pa jih je treba tudi v življenjski praksi. To je najvažnejša naloga, ki so si jo za leto 1964 načrtali prosvetni delavci in njihove sindikalne organizacije.

Pripravljen je predlog

(Nadaljevanje s 1. strani) ovira koordinacijo praktičnega pouka s teorijo.

Velika ovira za doseganje boljših učno-vzgojnih uspehov je tudi v nezadostni pedagoški usposobljenosti učnega kadra na strokovnih šolah.

Glavni vzrok teh pomanjklivosti je v tem, da nimamo izgrajenega sistema za pripravo učnega kadra za ustanove za strokovno izobraževanje. Ko sedaj pričakujemo še nadaljnjo razširitev kapacitet strokovno izobraževalnih ustanov in ko se vse bolj uveljavlja družbeno ekonom-

ski aspekt strokovne vzgoje, se vedno ostreje postavlja vprašanje ustrezne strokovne in pedagoške usposobljenosti učnega kadra.

Vzporedno s problemi učnega kadra za strokovne šole se pojavlja s širjenjem izobraževalnih centrov v gospodarskih organizacijah tudi problem inštruktorkega kadra.

Kako bomo, po mnenju sekretariata, v perspektivi odpravili to pereče vprašanje z dnevnega reda?

Zaradi pomanjkanja in neustrezne kvalifikacijske strukture učnega kadra v SR Sloveniji je republiški sekretariat za šolstvo izdelal predlog za reformno usposabljanje učiteljev za osnovno šolo. Ta predlog bo predložen izvršnemu svetu skupščine SRS in kulturno-prosvetnemu zboru skupščine SRS.

Po tem predlogu naj bi v prihodnje usposabljale učitelje za osnovno šolo pedagoške akademije, visoka šola za telesno kulturo, višja gospodarska šola, deloma pa tudi prva stopnja filozofske in biotehnične fakultete ter fakultete za naravoslovje in tehnologijo. Pedagoški akademiji v Mariboru in Ljubljani naj bi usposabljali učitelje za razredni in predmetni pouk. Tretja pedagoška akademija, če bi se pokazala za njo potrebna, pa naj bi nastala na Primorskem.

Dosedanja učiteljska naj se postopoma spremenijo v pedagoške gimnazije oziroma gimnazije pedagoške smeri. S šolskim letom 1964/65 naj bi vsa dosedanja učiteljska uvedla v prve razrede predmetnik in učni načrt gimnazije pedagoške smeri. Razen gimnazij pedagoških smeri lahko v krajih, kjer še ni take gimnazije, ustanovijo posamezne oddelke pedagoške smeri pri redni gimnaziji.

Pedagoške akademije naj učiteljem, ki so končali petletno učiteljsko, omogočijo višjo strokovno izobrazbo z enoletnim rednim dopolnilnim študijem na oddelku za razredni pouk na pedagoški akademiji. Pedagoške akademije naj bi organizirale tudi izredni dopolnilni študij, zlasti še za učitelje, ki že več let poučujejo na šolah. Pedagoške akademije naj omogočijo dokvalifikacijo učiteljev, ki uspešno več let poučujejo predmetno.

Republiški sekretariat za šolstvo pripravila poleg tega predlog za usposabljanje učnih kadrov za strokovno izobraževalne ustanove. Po tej zamisli se naj zgradi ustrezn sistem za strokovno in pedagoško usposabljanje in izpopolnjevanje učnega kadra od inštruktorjev za izobraževalne centre pri gospodarskih organizacijah do učnega kadra na vseh šolah za strokovno izobraževanje.

Postavijo naj se minimalni okviri glede obsega in vsebine strokovne in pedagoške izobrazbe učiteljev za posamezne vrste verificiranih ustanov za strokovno izobraževanje.

Da bi zagotovili reden dotok naraščajo na višjih in visokih šolah za učno-vzgojno delo, pripravila sekretariat v sporazumu z občinami načrt štipendiranja za deficitarne stroške učnih kadrov na PA in fakultetah ter visokih šolah.

Z zgoraj navedenimi ukrepi upamo, da bomo vsaj omilili zelo pereče stanje pomanjkanja in neustrezne usposobljenosti učnega kadra v SR Sloveniji.

ŠOLSTO V DRUŽBENEM PLANU

(Nadaljevanje s 1. strani)

omogočeno skladom za šolstvo, da bodo dobili potrebna posojila. Hkrati bo tudi iz republiških kreditnih sredstev zagotovljenih okrog 500 milijonov dinarjev za posojila občinskim skladom, s čimer bi pomagali reševati nekatere najnujnejše primere. Ti ukrepi bodo prav gotovo pomagali olajšati težave, s katerimi se kot z nepremostljivimi preprekami borijo nekatere občine.

Ker bo predvidoma odpravljen omejitven sredstev do 1 % od izplačanih bruto osebnih dohodkov, ki jih lahko gospodarske organizacije namenjujejo za financiranje strokovnega izobraževanja, se bo povečal vir sredstev za financiranje velikega dela šolstva druge stopnje. To bo nedvomno moralo vplivati na zvišanje sredstev za investicije, zlasti če bi občinski skladi za šolstvo, kot je predvidel zakon, namensko odre-

jali sredstva, ki se dotekajo iz dela proračunskega prispevka pred delitvijo, zgolj za investicije. V tem primeru pa bi seveda morale občine prispevati večja sredstva za financiranje osnovne dejavnosti šol, ki jih namenjujejo za šolstvo, neposredno iz svojega proračuna. Vse to pa navaja k zaključku, da bodo morale občinske in okrajne skupščine v prihodnjem obdobju postaviti potrebe šolstva na višje mesto v prioritetni lestvici investicij, ker brez solidnega vzgojno-izobraževalnega sistema in strokovnih kadrov tudi ne bo mogoče uspešneje razvijati gospodarstva in družbenih služb v občinah.

V letu 1964 bodo morali občinski skladi za šolstvo zagotoviti ustrezna sredstva tudi za dotiranje šolske malice v osnovni šoli, za brezplačne učbenike v I. in v II. razredu osnovne šole — o čemer je med drugim razpravljala tudi zadnji plenum glav-

nega odbora SZDL Slovenije — da bi tako postopoma zagotovili do leta 1970 brezplačne učbenike v vsej osnovni šoli. V letu 1964 bi bilo treba za učbenike zagotoviti v vseh občinah skupaj blizu 40 milijonov dinarjev.

Republiški sekretariat za šolstvo proučuje in bo v prihodnjih mesecih ugotovil možnosti za pocenitev gradenj in pospešeno izgradnjo šolskega prostora. Prednost bo verjetno moral dobiti tipizirani, industrijsko-montažni način gradnje, ki se je uveljavil zaradi racionalnosti in funkcionalnosti že v mnogih državah. Seveda bo treba še marsikaj premagovati zastarelo miselnost, ki izvirja iz doslej ustaljenega načina gradenj. Sedanja izgradnja šolskega prostora je ne le predraga in prepočasna, temveč dostikrat nefunkcionalna, rezultati takih gradenj pa dostikrat ne opravičujejo visokih investicijskih sredstev.

Nerealizacija investicijskih planov v letu 1963 — zakaj?

Bogato gradivo z razširjene seje predsedstva republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije (bila je 22. novembra letos), bo lahko še dolgo služilo sindikalnim organizacijam ne samo kot orientacija pri njihovem delu, temveč tudi kot vir podatkov in informacij, na osnovi katerih je možno zastaviti nadaljnjo akcijo. Posvet je bil v celoti posvečen vprašanju financiranja šolstva. Na kratko bi se danes pomudili pri problemu investiranja na področju šolstva, kot je bil prikazan na tem posvetovanju.

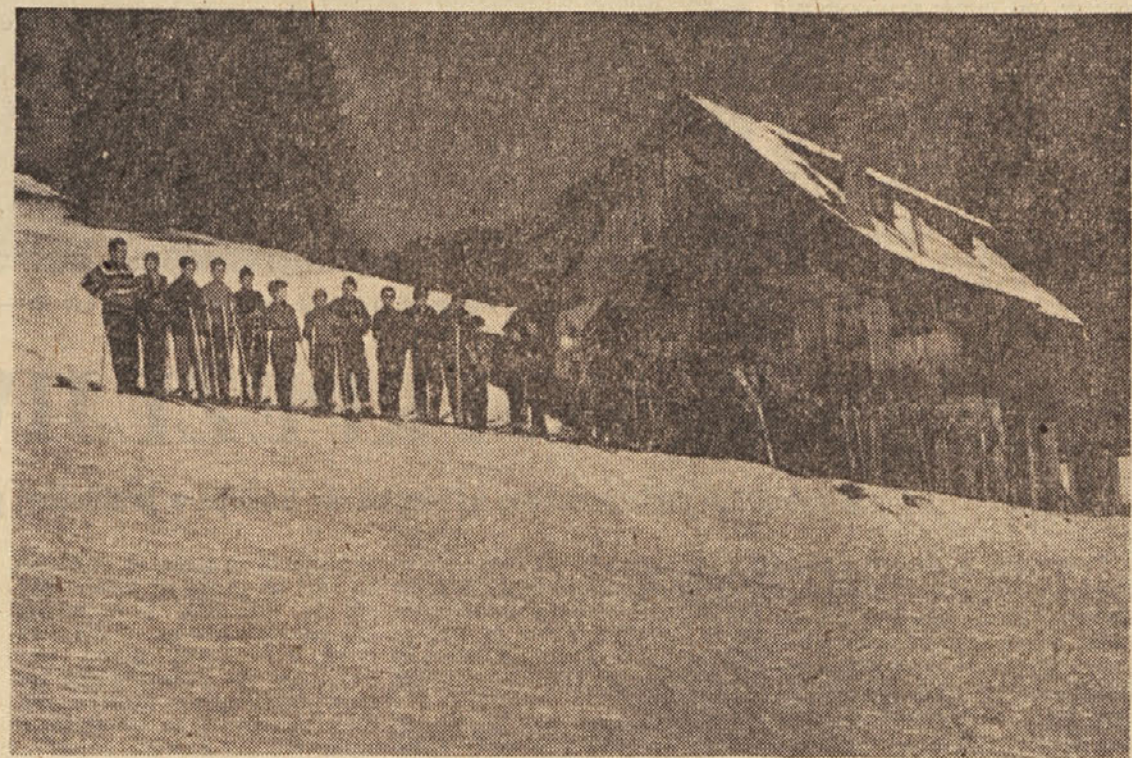
Kot že večkrat poprej na podobnih sindikalnih zborovanjih, je bila tudi tokrat izrečena ugotovitev, da kliče vprašanje investiranja in materialne opremljenosti naših šol po nujni rešitvi. Če se financiranje osnovne dejavnosti šol smatra za sicer skromno, a vendarle ustrezno, pa tega nikakor ne moremo trditi za investiranje. Skladi za šolstvo praktično sploh ne razpolagajo s sredstvi za investicije, v kolikor pa posameznim skladom uspe dobiti iz najrazličnejših virov sredstva za investicije, pa so leta tako skromna, da bi le težko govorili o neki smotni investicijski politiki. Ne moremo reči, da se v šolstvu ne investira, res pa je, da se glede na dejanske potrebe prepočasno oziroma premalo investira. Skladi za šolstvo nimajo nobenega rednega vira za investicije, niti za vzdrževanje zgradb. Desetprocentni proračunski prispevek, od katerega ostaja za potrebe občinskih skladov za šolstvo 60 % in ki naj bi bil namenjen za investicijsko dejavnost, gre v vseh komunah skoraj v celoti za potrebe osnovne dejavnosti šol. Pomanjkanje sredstev za vzdrževanje zgradb pa ima zelo negativne posledice, ker se potrebe za vzdrževanje vsako leto potencialno večajo. Nove šolske zgradbe zaradi nujnosti marsikje začnejo graditi, a ne vedo, kje bodo dobili potrebna sredstva; na ta način se gradnja zavleče za več let. (Primer v Smartnem pri Litiji, Ilirski Bistrici in še kje.) Perspektivna izgradnja šol in razvoj šolske mreže nikakor ne moreta sloneti na slučajnih možnostih. Treba bo poiskati tako sprostitev investiranja, da bo le-to potekalo po perspektivnem programu razvoja šolske mreže. Zato se sindikat zavzema za omogočanje najmanjša dolgoročnih kreditov za investiranje v šolstvu in predvidevanje vsaj takšnih virov za potrebe investicij, da bodo skladi za šolstvo lahko odplačevali anuitete.

V podkrepitev ugotovitev, ki poudarjajo zelo slabo stanje v izvajanju investicijske politike v šolstvu v naši republiki, naj navedemo nekaj podatkov. Družbeni plan SR Slovenije za leto 1963 je predvideval, da se bo v šolstvo investiralo 6 milijard 600 milijonov dinarjev. Občinske skupščine pa so v svojih planih predvidele za investicijsko dejavnost na področju šolstva komaj 3 milijarde 684 milijonov dinarjev, ali 56 % sredstev, predvidenih v republiškem planu. (V investicije pa so občine vložile dejansko le 2 milijardi 37 milijonov dinarjev!) Za osnovne šole je bila predvidena gradnja 24.130 kv. metrov površine — realiziranih je bilo le 13.815 kv. metrov (57,2 %).

Za vaješke šole je bila predvidena izgradnja 1470 kv. metrov nove površine, kar je bilo realizirano, enako so dosegli plan izgradnje tudi šole s praktičnim poukom. Se slabše kot glede osnovnega šolstva se kaže investiranje v l. 1963 na področju strokovnih šol: v republiškem planu je bila

za tovrstne šole predvidena izgradnja 2961 kv. metrov nove šolske površine, realizirano pa je komaj 385 kv. metrov ali 13 %! V finančnem pogledu je bila za izgradnjo novih prostorov v strokovnem šolstvu predvidena vsota 501 milijon dinarjev, realiziranih pa je bilo le 125 milijonov dinarjev itd.

Kot že rečeno — kadar v občinah primanjkuje sredstev, ki so potrebna za osnovno dejavnost šol, si jih preskrbijo na račun investicij. Čas pa je že, da se resno vprašamo, kam vodi taka politika.

Na smučarskem tečaju osnovne šole Zvonka Runka — Ljubljana; osnovne šole občine Center v Ljubljani so letošnjo zimo začele s smučarskimi tečaji na prav poseben način — o tem bomo več poročali prihodnjič

Šole in varstvene ustanove — centri za zimovanje

S posvetovanja o zimskem letovanju otrok

Pred kratkim je bilo v Ljubljani posvetovanje o zimskem letovanju otrok in mladine, ki so ga organizirali: ZPM, ZMS, Zveza za telesno kulturo Slovenije ter sekretariat za šolstvo SRS. Na posvetovanju so razpravljali o problemih v zvezi z dosedanjim organiziranjem zimovanja, pa tudi o smernicah za nadaljnje delo.

Za letovanja skrbe sedaj posebni občinski odbori (koordinacijski odbori za letovanja, komisijski odbori za letovanja, komisije za letovanja pri občinskih organizacijah ZPM itd.), njihova naloga pa naj bi bila v prihodnje tudi skrb za organizacijo zimovanja. Na posvetovanju so poudarili, da je treba akcijo zimovanja, ki je bila doslej nenačrtna, programsko in organizacijsko utrditi. V občinah naj organizirajo skupna posvetovanja, na katerih bodo pripravili program raznih oblik zimovanja. Pri tem naj sodelujejo tudi krajevne skupnosti, šole in njihova športna društva.

Tiskarski krožek najboljši

Učenci osemletke v Mostu na Soči so zelo aktivni, njihovo delo pa usmerja mladinski šolski kolektiv. Med številnimi krožki je najbolj aktiven tiskarski, ki je nastopil že peto številko »Novih črtic«. Recitacijski krožek je priredil skupno z mladimi iz »Metalflexa« večer prešernove poezije, medtem ko se je uvrstil pevski zbor na letni reviji na prvo mesto. Najboljši član šahovskega krožka Taljat se je uvrstil celo na državno prvenstvo.

Dramski krožek je žal za zdaj še brez pravega vodstva, kajti učitelji so preobremenjeni, tako da ne utegnejo pomagati učencem pri tem njihovem delu. S. S.

I. Z letošnjim šolskim letom smo se tudi v šolah lotili načrtovanja vsega dela. To je tudi v skladu z vlogo šole kot družbeno-vzgojne izobraževalne ustanove in ustreza sedanjim zahtevam družbe, ko se za vsako delovno organizacijo zahteva planiranje lastnega dela. 91. člen ustave SFRJ to nalogo tako interpretira:

»Delovna organizacija sprejema v skladu z zakonom in ustavo statute in druge splošne akte, s katerimi se urejajo odnosi v delovni organizaciji. Te in ostale določbe zvezne in republiške ustave obvezujejo zavode in ustanove, da kot delovna organizacija sprejmejo svoj statut.«

Vsak statut pa za osnovo zahteva izdelavo delovnega programa za določeno obdobje, kot ima n. pr. delovne organizacije s področja materialne proizvodnje delovno proizvodni plan za dobo enega ali več let.

To je korak naprej k izenačevanju delovnih kolektivov glede pravega dela. Izdelava delovnega programa za določeno obdobje, kot ima n. pr. delovne organizacije s področja materialne proizvodnje delovno proizvodni plan za dobo enega ali več let.

a) zavoda za prosvetno pedagoško službo, ki naj da svoje mnenje o delu šole o vprašanih, za katere je z zakonom zadolžen. To pomeni, da morajo svetovalci zavoda dobro poznati letne plane šol in sredstva občinskih skladov oz. medsebojne pogodbe;

b) občinska skupščina po svojih organih s posebnim poudarkom na izvajanju finančne discipline, kot je n. pr. pravilno koriščenje sredstev za materialne izdatke, uresničevanje pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, itd.;

c) šolski odbor s svetom kolektiva in upravitelj šole, ki je neposredno odgovoren zato, da se delovni plan izpolnjuje po obsegu in času in da tema o izvajanju načrta pride po potrebi tudi na sešatek delovnega kolektiva. Delovni plan naj torej tako postane dolžnost in pravica delovnega kolektiva šole.

II.

Na območju Izole, Pirana, Koper so si doslej izdelale letni delovni načrt vse osnovne šole razen osnovne šole Skofije in Božiči (Hrvatini), kar pa bo storjeno z zamudo. Pripomniti je treba, da je tako načrtovanje za večje število šol novost, kar se odraža tudi v poslovnih predlogih občinam in zavodu. Kot pomoč za nadaljnje izpolnjevanje planiranja v šoli naj služijo pripombe, ki so posledica pregleda delovnih načrtov šol.

1. Predlagani delovni načrti so po obsegu in metodi planiranja zelo različni. Predvsem manjka programov za celoten obseg dela oz. dejavnosti v šoli za eno šolsko leto. Zato tudi ni pri vseh mogoče razbrati, do katere meje delovni kolektiv šole na osnovi programa odloča o materialnih potrebah družbene dejavnosti, in ni nam zdaj lahko določiti, kakšna bodo udeležba šole pri delitvi dohodka v občini.

2. Analiza izdelanih programov in finančnih potreb za leto 1964, poslanih družbenemu skladu za financiranje šolstva, odraža veliko neskladje: dobi se vtis, da je za nekatera vodstva šol plan eno, finančne potrebe pa povsem drugo področje. Potrebno je torej plan celotnega dela uskladiti in temu primerno izdelati tudi potrebe finančnih sredstev. Šole naj upoštevajo tudi realizacijo plana v letu 1963, povečana predvidevanja celotnega gospodarstva za l. 1964 in temu primerno planirajo potrebe za šole. Vsekakor pa so sedanjí predlogi potreb in želja previsoki, saj skoraj vse šole predvidevajo povečanje sredstev za 50 in več odstotkov. To seveda ne pomeni, da takih potreb ni, ni le takih možnosti, čeprav moramo računati na večje povečanje sredstev za šole, kakor pa se v globali povečani celotni dohodek občine. Treba je torej upoštevati tudi strokovne in tehnične zmogljivosti šole in materialne možnosti družbene

skupnosti, izračunane v okviru družbeno priznanih stroškov za osebne in materialne izdatke.

3. Premalo je razvidno upoštevanje rasti določene stopnje akumulacije, ki bo omogočala šoli stalen napredek v tej smeri. Načrt naj že letos predvideva ustanovitve treh osnovnih skladov, pa čeprav bodo na začetku še zelo skromni. To bo nova kvaliteta za gospodarenje in naj se tudi točno določi v pogodbenem razmerju. Tako bo dohodek vrednoten kot družbeno ekonomska kategorija in bo predstavljal merilo, koliko je dejavnost šole koristna za splošni družbeni napredek. Šole so delovne organizacije, zato morajo imeti možnost, da si z ustvarjanjem dohodka oz. delom zagotovijo enak položaj kot gospodarske organizacije; razlika pa je in seveda ostane v tem, da na formiranje dohodka v gospodarskih organizacijah vplivajo tržne zakonitosti, v šoli pa je dohodek rezultat pogodbenega odnosa med šolo in družbeno skupnostjo za opravljanje določenega dela.

4. Načrtom manjka materialnih stimulativnih oblik za člane kolektiva, da bi bolje delali in se strokovno izpopolnjevali. Kadrovske razmere — strokovna zasedba delovnih mest — se mora vsekakor odražati v delovnem načrtu. Razvidno naj bo, koliko in kateri člani se bodo strokovno izpopolnjevali, dosegli nazive, opravili potrebne izpite in bili za to tudi primerno materialno stimulirani. Deficit na 40 % nestrokovno zasedenih delovnih mestih pri predmetnem pouku moramo kmalu zmanjšati, učiteljem, ki že učijo v šoli, pa omogočiti, da bodo doštudirali predmetne skupine.

5. Izhodišče delovnega načrta naj bo analiza dosedanjega dela in kar najbolj točna ugotovitev stanja na šoli. To je v dosedanjih delovnih programih upoštevano.

6. Povsod niso obdelali dela družbenih organizacij, društev, nalog šole v okolju in vloge šolskega kolektiva v tem pogledu.

7. Priloga delovnega načrta mora biti podrobni delovni plan upravitelja šole, ki naj še posebej zajema:

a) delo upravitelja kot pedagoškega vodje in kot upravnega vodje šole (to naj bo razdeljeno po mesecih) in

b) plan dela upravitelja naj predstavlja pedagoški dnevnik, iz katerega bo razvidno kako, kdaj in koliko je šolski upravitelj delal v razredu in katere osnovne pozitivne in negativne probleme je zaznal.

To je le nekaj pripomb, ki naj pripomorejo delovnim kolektivom na šolah k izboljšanju planiranja in pri izpolnjevanju delovnih načrtov. Prav in zelo zaželeno bo, da bi v našem listu že ob prvem polletju objavili prve izkušnje delovanja šole po načrtu.

Zdravko Troha

vic in dolžnosti pri vprašanju izdelave delovnih načrtov in na osnovi teh pridobivanja pravic do materialnih sredstev za osnovno dejavnost.

Načrtovanje naj pomeni nastajanje kvalitetno novih družbenih odnosov med občinsko skupščino (družbenim skladom za financiranje šolstva) in šolo v tem, da se za planirano dejavnost stranki pogodbeno vezeta: šola z načrtom določi obseg in vrednost dela, ki ga financira družba. Stranki torej nastopata v pogodbenem odnosu, med njima nastane določeno družbeno razmerje in obojestranska odgovornost ter obveznost.

Ko sta se šola in občinska skupščina s pogodbo sporazumeli za delo, nastane vprašanje in naloga organizirati kontrolo in pomoč za izvajanje načrta. Občinska skupščina ima pravico in dolžnost, da sistematično nadzira delo šole, oz. izvajanje načrta. Upoštevati bo morala tri osnovna mnenja:

Športna, oziroma rekreativna oblika zimovanja, namenjenih mladini nad 14. letom, je bila doslej dokaj skromno razvita. Na občinskih posvetovanjih naj bi se zato pogovorili, kakšne oblike zimovanja bodo pripravili, ter rešili vprašanje sredstev, terena za zimovanje, usposabljanja kadrov, ureditve prehrane, športne opreme, zdravstvenega varstva ipd.

Na ljubljanskem posvetovanju so predlagali, da naj bodo šole in varstvene ustanove centri za zimsko rekreacijo otrok v krajevni skupnosti. V razpravi so ugotovili, da skupnih sredstev ni bilo mogoče prilagajati zmogljivostim, ker nad njimi ni bilo pregleda. Sredstva za zimovanje zagotavljajo sicer razni namenski skladi pri občinskih skupščinah (pa gospodarske in druge organizacije ter starši otrok), poleg tega pa naj tudi organizatorji sami ustanavljajo sklade za zimsko športno opremo (s pomočjo raznih akcij).

Otroci bodo lahko preživljali zimski oddih v šolah, vzgojne varstvenih ustanovah, v pionirskih počitniških in sindikalnih domovih. Podatki namreč kažejo, da so domovi za oddih in rekreacijo otrok in odraslih izkoriščeni letno le 18 %. Na posvetovanju so opozorili, da je bila pomanjkljiva predvsem notranja ureditev prostorov, namenjenih zimovanju otrok.

Posebno pozornost bo treba posvetiti v prihodnje usposabljanju vzgojnega kadra za delo v okviru raznih oblik zimovanja, zato naj bi sveti za šolstvo oziroma zavodi za prosvetno pedagoško službo organizirali strokovne tečaje oziroma seminarje za prosvetne delavce.

Organizatorji zimovanja bodo morali skrbeti tudi za zdravstveno varstvo otrok, zato naj vključijo v vzgojne kolektive zdravstvene referente. Izdelati bo treba tudi okviren načrt vzgojnega dela in program interesnih dejavnosti otrok za čas, ki ga bodo preživljali na zimovanju.

M. K.

Novoustanovljeni ženski učiteljski pevski zbor osnovne šole v Gornji Radgoni (vodi ga Manko Golar) je verjetno edini zbor ene šole v naši republiki. Prvič je nastopil na akademiji v počastitev Dneva republike

Posvetovanje o statutih v družbenih službah

V Ljubljani je bilo v dneh 19. in 20. decembra zvezno posvetovanje, ki ga je sklical Centralni odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije. Posvetovanju, ki so se ga poleg funkcionarjev tega sindikata udeležili še predstavniki zveznih in republiških sekretariatov in skupščin ter sindikalnih svetov, je v uvodnih besedah določil namen predsednik Centralnega odbora tega sindikata Krste Markovski, ki je dejal, da delovne

organizacije družbenih služb zaostajajo pri izdelavi statuten. Kolektive družbenih služb čaka še veliko dela, da bodo pripravili take statute, ki bodo zagotavljali uspešno delo družbenih služb.

V razpravi je bilo tudi poudarjeno, da se morajo sredstva, potrebna za nemoteno delo družbenih služb, čimbolj stabilizirati, ker je žal položaj zdaj tak, da so te službe tudi v občinskih statutih dokaj netočno in le formalno tretirane; vse preveč pre-

vladuje še proračunski sistem financiranja. Težave pa nastajajo tudi zaradi tega, ker ekonomske cene uslug v teh službah niso analizirane.

Na posvetovanju so dali močan poudarek potrebi po programiranju dela v institucijah družbenih služb, ker le na tak način bodo njihovi delovni kolektivi lahko prišli do enakega priznanja od strani družbe kot delavci v gospodarstvu.

Defektologija o izdelavi statuten

V prvi polovici decembra je bil v Ljubljani seminar za defektologe, ki sta se ga udeležila tudi predstavnik republiškega odbora sindikata družbenih služb Geza Čahuk in prof. pravne fakultete Aleksander Radovan.

Ko je tov. Geza Čahuk govoril o izdelavi statuten šolskih kolektivov, je poudaril, da je treba v teh statutih točno izkristalizirati delo samoupravnih organov: — Kolektivi naj prevzamejo v statutih nase vse pravice in dolžnosti, ki jih daje ustava — je dejal G. Čahuk. — Povsem napak bi bilo, da bi se šolski kolektivi opirali pri izdelavi svojih statuten na statute delovnih organizacij. — V nadaljevanju je predstavnik republiškega odbora sindikata družbenih služb poudaril, da naj ne bodo kolektivi le nosilci dela v ustanovi, temveč tudi upravitelji, medtem ko naj bo glavna naloga družbenih or-

ganov, da spremljajo delo kolektivov.

Potem, ko je govoril profesor Aleksander Radovan o statutu, kakršen naj bi bil s pravne strani, so razpravljali še o nekaterih vprašanih v zvezi s sestavljanjem statuten. Sklenili so, da bo Društvo defektologov Slovenije izdelalo za vse svoje ustanove po en izvod okvirnega osnutka statuta. Na temelju letnih bodo posamezne šole sestavile nove statute, prilagojene specifičnim pogojem tovrstnih šol in domov v SRS.

Razprava je pokazala, da vodstva specialnih šol in ustanov živo spremljajo naš gospodarski razvoj, pa tudi to, da je še precej problemov, ki jih bo treba rešiti. Poudarili so, da so takšni sestanki za enotno delo društva še posebno potrebni, saj se je prav letos začela širša akcija za skrb invalidne oziroma mentalno prizadete mladine. Vlado Rozman

Kvadratura sedemnajstih

O problemih nekaterih dijaških in vajenskih domov v Ljubljani

Osem domov v primernih poslopih — kaj pa ostali? • Starši plačujejo 57 odstotkov oskrbnin • Ne hoteli, temveč vzgojne ustanove — vendar... • Preveč honorarcev, premalo prostorov in neurejeno financiranje • V interesne dejavnosti v domovih vključeno le 38 odstotkov gojencev.

V sedemnajstih dijaških in vajenskih domovih je 3582 gojencev, čeprav je prostora le za 3415 mladih ljudi. Takšna je statistika, ki pripoveduje o območju Zavoda za prosvetno in pedagoško službo Ljubljana I, če jo naglo prelistamo. Seveda so številke le prole, za katerimi so »nadstropja« problemov...

Tudi brez mikroskopske analize lahko ugotovimo: le osem domov je v skladu z današnjim stanovanjskim standardom. Ostali živijo vsak s svojimi težavami v starih poslopih, kjer nimajo primernih spalnic — da o dnevnih prostorih niti ne govorimo. V največji zagati je Dom Anice Černejeve, premajhno kvadratura pa imajo še dom TSS in oba doma za zdravstvene delavce (dom zdravstvenih delavcev in ginekološko in porodniško smer in dom šole za otroške negotvalke).

Poglejmo še drugo stran medalje: gospodarske organizacije so vzporedno z razvojem šol poskrbele tudi za interstne oskrbnine mladine. V Ljubljani je zrastle precej domov, ki so jih financirale te organizacije (kot npr. center strokovnih šol, dom za PTT mehanike, litostrojki itd.). Srednješolci domujejo v starih poslopih, kjer plačujejo enake oskrbnine, čeprav marsikje ne vedo, kako dolgo bo še vzdržala streha nad glavo... Dejstvo je namreč, da skrbi sklad za šolstvo samo za gradnjo šol, medtem ko za nove internate ni vrede, iz katere bi zajemali denar.

Ce govorimo o oskrbninah, si pomagamo s statistiko: najnižje so 9000 din, najvišje pa 13.200. Podrobneje: podjetja plačujejo za gojence 25,8 % vseh oskrbnin, 33,2 % plačujejo delno podjetja in starši, 41 % sredstev pa gre samo iz žepa staršev. Le-ti krijejo torej okrog 57 odstotkov stroškov najemnin, zato ni čudno, da bomo na pomlad spet doživljali sliko iz bližnje preteklosti: mnogo gojencev bo reklo domovom »zbogom«. Poiskali si bodo privatna stanovanja, ali pa se bodo vozili od doma v ljubljanske šole. Spet statistika: v zadnjem šolskem letu je zapustilo domove 324 gojencev, 113 zato, ker so si poiskali privatna stanovanja, 26 pa, ker je bila zanje najemina previsoka.

Vzgojna sredstva preskromna

Povejmo: pred začetkom zadnjega šolskega leta je »zbežalo« iz ljubljanskih domov 23 vzgojiteljev (ali 37 % vseh). Res je: dobili so 30 novih, a večina je zaposlenih le honorarno. Nekaj je vendarle vzpodbudno. To namreč, da se je letos (v primerjavi s preteklim letom) izboljšala zasedba strokovnega vzgojnega kadra na teh zavodih za 20,56 %.

V večini domov so speljali organizacijo vzgojnega dela na tir napredka, vendar za samozadovoljstvo ni časa, kajti že v bližnji prihodnosti bo treba poskrbeti za organizacijo, ki bo še boljša.

Razveseljivo je tudi, da danes skorajda ne srečamo več učencev, zbranih v skupni učilnici. Učenje v domovih je postalo individualno, gojenci pa si tudi

80-letnica Rika Pestevška

Učitelja Rika Pestevška, ki je doma iz Slivnice pri Mariboru, pozna najboljše severni del naše republike, Maribor. Razgledanost in bogato pedagoško znanje, še posebej pa zavest, da se mora obdržati slovenstvo tudi na Spodnjem Štajerskem, je dala njegovemu prosvetnemu pedagoškemu delu pomemben značaj. Tudi tedanja politično razkrojena prosvetna oblast mu je morala priznati njegove izredne sposobnosti, ki jih je razdaljal v letih službovanja na pohorski Reki, v Laškem, na Vranskem in v Celju. Soglasno z učiteljem celjskega območja je bil imenovan za šolskega nadzornika.

Kot mnoge njegove kolege, so tudi njega pregnali v Srbijo, po osvoboditvi pa je začel v Celju urejati šolstvo, ki je bilo razdejano med okupacijo. Ves čas do upokojitve je bil iskren svetovalec učitelstvu. Njegovega jubileja smo veseli vsi — prosvetni delavci, prijatelji in znanci, ki mu ob tej priliki želimo še mnogo srečnih in zdravih let. —nik

sami pomagajo med seboj. Podatkov v odstotkih ni, znana pa je splošna ugotovitev, da so učni uspehi gojencev ob koncu šolskega leta na splošno zadovoljivi. Pravijo celo, da so boljši od uspehov ostalih učencev na istih šolah. Pri tem ima prav gotovo precejšen delež sistematično delo v domovih, kjer so morali mnoge gojence šele seznanjati s tehniko učenja.

Mnogokrat poudarjamo: domovi niso (in ne smejo biti) le socialne ustanove, temveč tudi vzgojne. Za uresničitev uspele organizacije dela pa je potrebno troje: primerni prostori, sodobna oprema in prizadevnost vzgojiteljev, ki bi morali znati vzbuditi v gojencih zanimanje za razne dejavnosti.

Prav gotovo ne moremo biti zadovoljni s podatkom, da je vključeno v interesne dejavnosti v domovih le 38 % gojencev; kajti mnogi izmed njih nimajo niti možnosti za uveljavljanje svojih interesov... To dejavnost pa ovira dvoje: neprimerni prostori in pomanjkanje sredstev za opremo delavnic. Živeti v domu, kjer bi imeli fotoamatersko, radioamatersko, strgarsko ali kako drugo delavnico, bi bila pesem! Tako pa: vzgojna sredstva, ki so inventar domov, so skromna — predvsem pa jih je premalo. Doma v vseh domovih imajo sicer televizorje, radioaparate in šah, medtem ko je manj tistih, ki imajo knjižnico, gramofon, magnetofon, kinoprojektor.

Izključili 37 gojencev, toda... Dom TSS je zgleden. Pogoji za delo so sicer zelo neugodni, kljub temu pa srečamo tu najbolj pestro panoramo različnih dejavnosti, kar je prav gotovo rezultat prizadevnosti vzgojnega osebja. V tem domu izdajajo edini izmed sedemnajstih svoj interni bilten »Naša skupnost«, imajo aktivno filmsko sekcijo in drugo.

Število gojencev, ki so vključeni v dejavnosti izven doma (TV, Partizan, planinsko društvo, poštinsko zvezo, pevske zbornice, športne klube ipd.) je še skromnejše: komaj 18 % jetakih. Analize, ki so jih pripravili domovi, zatrjujejo, da je premalo primernih društev in klubov, pristavljajo pa, da so gojenci dostikrat preveč zaposleni, ali pa jih takšno delo celo ne zanima.

Prav gotovo je teže organizirati vzgojne in interesne zaposlitve v domovih, kamor prihajajo gojenci na tromesečno šolanje (kot npr. dom gradbenega šolskega centra, dom centra strokovnih šol idr.). Dom gradbenega šolskega centra je dokazal, da se da marsikaj napraviti tudi v takih posebnih pogojih.

Tu in tam srečamo vzgojne probleme, ki so značilni za življenje v večjih skupnostih in kolektivih. Ti problemi niso specifični za domove, imajo pa bolj obsežno in izrazito manifestativno obliko, ker je v dijaških in vajenskih domovih večja koncentracija mladine.

Najprej o prekrških: poleg klasičnih (tatvine, kajenje, uživanje alkohola, kršitve hišnega reda) še izostajanje iz domov preko noči, (redki) primeri nemoralnega vedenja, pobajanje po gostinskih lokalih, težnja po lahkotnem življenju itd.

Najznačilnejši vzroki za te pojave so: preveliko število gojencev v domovih, slabi pogoji za smotrno zaposlitev v prostem času, minimalni preventivni vzgojni ukrepi, neskladnost ukrepov in organizacije, vzgojnega dela med domovi in šolami ipd. To, da v domove ne kaže uvajati hotelskega režima, so pokazale izkušnje v svetu, pa tudi pri nas. Dejstvo je, da se gojenci, ki imajo vsak dan prost izhod, nekontrolirano izživljajo na ulici ali v lokalih. Lahko bi se vprašali, ali nismo prenašali in preveč sprostiti mladine, pri tem pa ji nismo nudili primerne organizirane oblike uveljavljanja in zaposlitve.

Takšnih vprašanj ne moremo rešiti le s hišnim redom domov, z zaostro disciplino in podobnimi ukrepi. Pomagati bi morala vsa družba — predvsem pa organizacije ZMS, šolstvo, družbeni organi, gostinska podjetja in ne nazadnje tudi TNZ.

V preteklem šolskem letu je bilo izključeno iz domov zaradi nediscipline in različnih prekrškov 37 gojencev. Pravzaprav bi jih morali izključiti še več, vendar jih v nekaterih primerih niso (zaradi socialnih momentov in pa neenotnih stališč vzgojiteljskih svetov).

Prvi koraki dijaških domskih skupnosti

Večina dijaških domskih skupnosti je izdelala takšne programe dela, da so z njimi nastopale kot objekt in subjekt vzgoje. Usmerjale in organizirale so pestro življenje, aktivirale gojence v raznih dejavnostih, upravi in vzgo-

jiteljskemu svetu pa so predlagale določene ukrepe. Le v dveh primerih (vajenski dom v Kamniku ter dom za PTT mehanike) sta DS zgrešili cilj. Ugotavljamo tudi, da je delo v odborih in komisijah teh skupnosti, kjer se mladina vzgaja in usposablja za bodoče upravljalce, le 19 % gojencev. (Več jih je bilo le v domu TSS — in sicer 30 % — pa v domu Ivana Cankarja, domu Anice Černejeve, v vajenskem domu v Kersnikovi ter v domu gradbenega šolskega centra.)

Te skupnosti so v enajstih domovih organizirale ocenjevanje učencev (pri čemer so uporabljale točkovni sistem in pravilnike, medtem ko imajo v DIC tiskane posebne ocenjevalne knjižice).

Spet se vračamo v »začaran krog« investicij. Problem št. 1 je Dom Anice Černejeve, ki bi bil nujno potreben popravila. Nič bolje ni z domom TSS ter še z nekaterimi drugimi.

Predvsem pa: kvadratura bi se morala vsekakor povečati, saj je mnogo preskromna...

Marjana Kunej

Zivljenje v dijaških in vajenskih domovih ima svojevrsten čar in — svojevrstne skrbi

ČAS IN POTRPEŽLJIVOST

O prvem jugoslovanskem učeniku za kemijo v Braillejevi pisavi

Cene Zorec je izdelal petnajst različnih zemljevidov iz posebne plastične mase, specialen risalni pribor in še mnogo drugega • Zadnja novost v seznamu učbenikov za slepe: Anorganska kemija za sedmi razred osnovne šole • Do 1966. leta: moderno šolsko poslopje ljubljanskega zavoda za slepe za 90 otrok.

Za križiščem Langusove in Jamove ceste (v Ljubljani) hiša na dvorišču, na njenem pročelju pa napis: Zavod za slepe mladino. Tu, kjer so doma ljubezne besede, žive kot velika družina otroci z izgubljenimi dragoceno-

nostjo; vidom. Njihov dom je ta hiša in (dobesedno) — šola za življenje. Z zavidljivo voljo, izredno prizadevnostjo in vztrajnostjo se uče in ko se posloviijo od zavoda, jih čaka delo — kot vse druge...

Mnogo stvari je, velikih in malih, ki bi jih lahko pripovedovali o delu tega zavoda, o zgledni prizadevnosti učiteljev-strokovnjakov, pa o drugem. Na primer o galeriji učil za slepe, ki so vsako zase miniaturne izum. Zanje se zanimajo v drugih republikah, dobila pa so tudi mednarodna priznanja.

Kramljame o učenikih. O posebnostih prvega slovenskega

abecednika za slepe, ki je doživel od 1923 do danes tri izdaje. Zadnja je pripravila pred osmimi leti tiflopedagoginja Vilma Kraljeva. V Braillejevi pisavi imajo berila za vse osnovnošolske razrede, matematiko, nemško vademico, priročnik za zemljepis in zgodovino... Zadnja novost v tem seznamu je učbenik Anorganske kemije za 7. razred

tem seznamu je učbenik Anorganske kemije za 7. razred v Jugoslaviji. Njegov avtor: Cene Zorec, učitelj in tehnični strokovnjak v ljubljanskem zavodu za slepe. Pravzaprav je pripravil dve izdaji tega učbenika. Prva je namenjena slabovidnim otrokom, ki še morejo razbrati črn tisk, druga pa je učbenik za slepe, napisan v Braillejevi pisavi. Zorec je napisal »anorgansko kemijo« na temelju učnega načrta za redne osnovne šole. Snov je zgostil, spremenil pa je tudi sistem podajanja, ki je prilagojen pouku na tej šoli. Učitelj postopno seznaja učence s kemijskimi znaki. Tako jim napisovanje formul ne dela težav, ampak jim pomaga, da učno snov bolje razumejo...

Učbenik v nakladi 25 izvodov

Na koncu knjige je dodatek: Sistem kemijske pisave za slepe. Le-ta je namenjen predvsem učitelju, pomagal pa bo tudi učenec. Zapisana je tudi preglednica najvažnejših elementov s simboli in valencami — sistem pa je izdelan na osnovi marburškega. »Pri napisovanju kemijskih formul sem moral strogo upoštevati vsa merila,« je povedal C. Zorec. »Medtem ko v Braillejevi pisavi velikih začetnic ponavadi ne upoštevamo, so pri kemijskih formulah prav te najvažnejše. Teže je pri strukturnih formulah, ki zavzemajo v pisavi za slepe mnogo več prostora kot v črnem tisku...«

Učbenik na 70 straneh velikega formata poživljajo reliefne skice, ki jih je s posebnim strojem napravil avtor sam. Skice so še posebej pomembne pri ponazarjanju poskusov, pa tudi predmetov, ki si jih učenci (zaradi velikosti v naravi) sicer ne bi mogli predstavljati, kot npr. rotacijsko peč ipd. Se ena zanimivost: »anorganska kemija« je učbenik, ki je izšel v najmanjši nakladi (v 25 izvodih) v državi.

Potem ko je poučeval leto dni kemijo v sedmem razredu, je C. Zorec pripravil v zadnjem letu ta učbenik, ki je izšel v letošnjem septembru. Že do prihodnjega leta bo pripravil avtor

»anorganske kemije« še učbenik organske kemije... C. Zorec je tudi sicer strokovnjak, da ga je treba iskati. Že leto dni potem, ko je prišel na ta zavod (1954), je začel izdelovati prve zemljevide za slepe. Potem ko je izdelal matrice, je odtisnil zemljevide v posebni plastični masi... Izdelal je tudi specialen risalni pribor za slepe.

Dostikrat mi zmanjka časa,« je rekel, »za izdelavo raznih učil pa je treba mnogo potrpljenja.« C. Zorec je tudi povedal, da »imajo otroci spoštovanje do kemije. Radi se je uče. Posebno veselji so, kadar »domejo težje stvari. Na uro kemije čakajo z veseljem...«

Zdaj je zavod s prostori še na tesnem, saj gostujeta šola in zavod v istem poslopiju — toda že do 1966 bo dograjena nova šola za slepe, v kateri bo prostora za 90 otrok, medtem ko jih je sedaj v zavodu 78.

Tako žive in delajo. Kadar pripravljajo nove učbenike, učila idr., se posvetujejo med seboj, zamisli pa ponavadi uresničuje Cene Zorec. Osvežuje jih s svojo izredno domiselnostjo, izoblikuje jih s filigransko natančnostjo — zato ni čudno, da mu doslej še nihče ni bil kos.

Marjana Kunej

Gornja Radgona: razgovor o statutih v družbenih službah

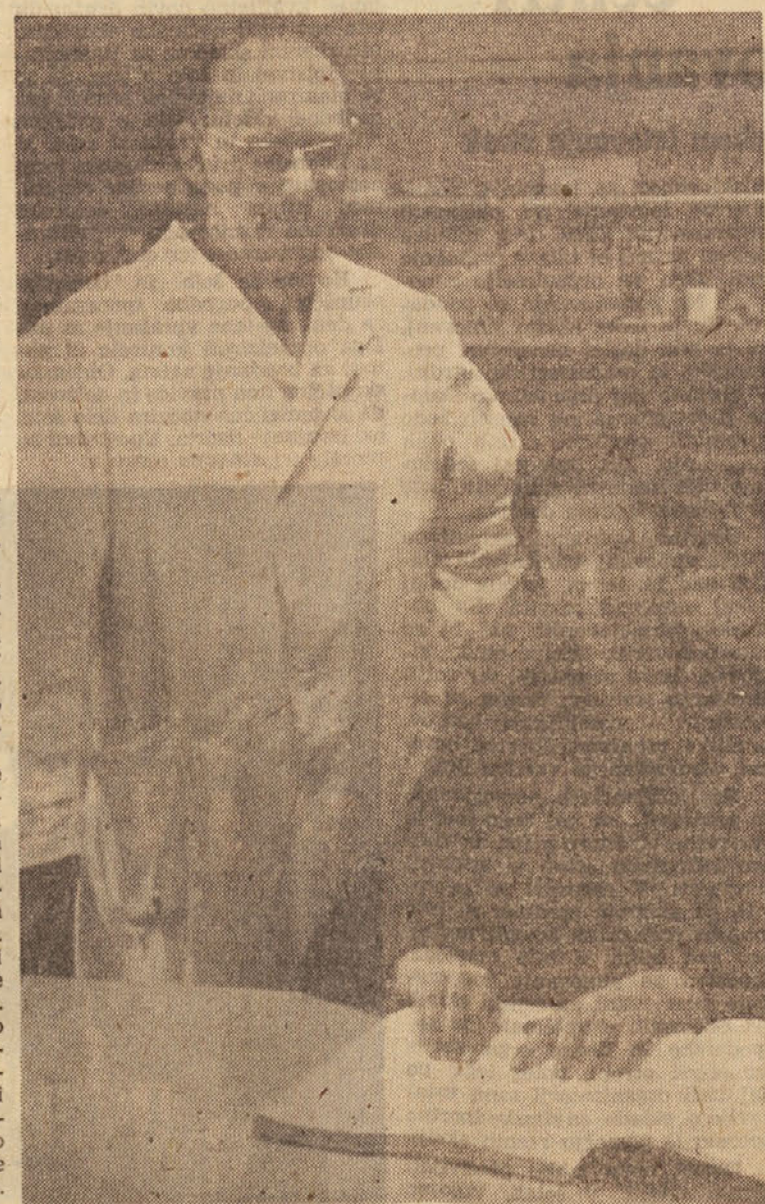
Na osnovi nedavnega tridnevnega seminarja v Mariboru je pred dnevi na sestanku sindikalne podružnice prosvetnih delavcev radgonske občine govoril tov. Manko Golar o statutih za družbene službe, kamor spada tudi prosveta. Poudaril je, da se morata v statutih šol odražati delovni človek in učitelj.

Posebno pozornost bo treba posvetiti v statutih na šolah poglavju o samoupravljanju in o družbeni pomoči pri upravljanju šole. Dosedanji šolski odbori, ki so opravili ogromno delo za razvoj šole, bodo deloma spremenili značaj svojega dela in se bodo imenovali šolski sveti. Njih funkcija bo širšega značaja in zato njih delo še pomembnejše kot do sedaj. Statuti bodo morali dati svoje mesto šolskim in razrednim skupnostim, pionirskim in mladinskim organizacijam. V njih se mora določiti funkcija in delo mentorjem v podjetjih, ki bodo morali tudi v svojih statutih določiti mentorstvo za določeno šolo. Pomembno vlogo v statutih naj bi imela sindikalna skupina na šoli, ki bo skrbela predvsem za ideološko vzgojo članstva.

Ob zaključku posveta so prosvetni delavci sklenili, da morajo takoj po vseh šolah začeti s sestavo osnutkov statinov, tem bolj ker so zaradi počitnic zaostali pred ostalimi delovnimi organizacijami v občini, ki imajo povprečni v grobem osnutek že izdelane.

V drugem delu zborovanja so razpravljali še o neurejenih določbah učne obveznosti in ostalih zadevah, ki zanimajo prosvetne delavce na posameznih šolah. Na prihodnjem zborovanju bodo razpravljali o idejnosti pouka na šoli.

IKA

Profesor Cene Zorec in ena njegovih slepih učenc

Diskusijski večeri ljubljanskega pedagoškega društva

Pedagoško društvo Ljubljana tudi v letošnjem šolskem letu nadaljuje z diskusijskimi večeri, na katere vabi vidne pedagoške delavce, da v razgovoru s člani pomagajo osvetljevati aktualna vprašanja naše pedagoške teorije in prakse.

Diskusijski večer, ki je bil 11. decembra v osnovni šoli Toneta Cufarja, je nosil prav to oznako osrednje teme razgovora: »Aktualni problemi pedagoške teorije in prakse«. Uvodno predavanje je imel predsednik Zveze peda-

goških društev Slovenije Franc Strmčnik, v razpravi pa je sodelovalo večje število članov. Diskusija se je vrtila okrog vprašanj prosvetno-pedagoške službe, njene organizacije in dela (v kratkem bo republiška skupščina razpravljala o novem zakonu PP službe). Pogovor je dalje tekkel o preobremenjenosti prosvetnega kadra (potrebno bi bilo izdelati — čeprav v omejenem »krajevnem obsegu« — študijsko analizo obremenjenosti prosvetnega delavca danes in ne vedno le na

splošno govoriti o tem vprašanju), dalje o nujnosti, ki se zelo očitno kaže zlasti na podeželskih šolah, namreč da bi vodstva šol opravljala tudi svojo poglavitno funkcijo — pedagoško mentorstvo; bilo je govora o vedno bolj aktualni potrebi po temeljitejši in širši izobrazbi učiteljstva in še kaj.

Oblika diskusijskih večerov, ki jo je našlo ljubljansko pedagoško društvo, je posrečena in privlačna. Učitelji se radi udeležujejo razprav.

Franček Bohanec:

Podoba v ogledalu

Sele pred dobrim tednom se mi je starost prvič resno nasmejala. Prsten je bil njen nasmehek. Na ustnicah pa se mi je nalepila čokoladna barva, ki sem jo čutil kot pelin. Potuhnjeno sem se pogreznil v rdečkaste blazine ekspresnega vlaka Rim-Milano in jezljivo gledal podoba lastnega obraza v ogledalu na nasprotni steni kupeja. Razen mene in šuma drsajočih kolesnic ni bilo nikogar v prostoru. Sinja svetloba stropne luči si je vsiljivo prizadevala, da uspava — kogarkoli, tudi nevidne odišavljene praške, ki so tavalj po mračnem zraku. Zdaj zdaj so luči s česte potegnile čez okno dolge rožnate proge in rdečkasti prebliski so se kot prameni vspirali v temen prostor, ozarili moj obraz in se izognili v srebrenini ogledala. Starost? (Zalisci v ogledalu so se nizko potegnili na vrta, pepelnata tica in čez njih sivino je legla modrikasta luč). Vem samo to, da se je nekje globoko v meni potuhnjeno rojeval odpor, ki je sprotil ubijal gnus. Občutek prikrasnosti je množilo obžetje in vedel sem, da bom ostal živ, da bom ostal človek, potuhnjen, toda človek, če ne bom pogledal lastni resnici v iztaknjene oči. (Podoba v ogledalu je pokazala dolg vrat nekoliko rejenega štiridesetletnika, ki je užival v tem, da, gorel kot sveča z lastnim voskom, moža s svetlosivo nečimrno kravatno, ki si jo je stalno popravljal z dvema nežnima prstoma drobne roke in si pri tem zadovoljno ogledoval lepo oblikovane členke).

Včasih se mi je zazdelo, da bi lahko ujel s svojimi rokami čas, ki se je izgubljal v samotni, in bi ga precejal skozi prste kakor curek gostega mošta. To se mi je dogajalo, kadar sem bil do konca izčrpan. Nocoj niti tega nisem premogel — vse mirje se mi je dozdevalo kot svinčena krogla, ki s svojo oblo pritiska name in s katero držim po tracičah v kraj, ki si ga nisem niti sam dočel. (Čez lepo oblikovani moški obraz živih oči in zagrenjenih, nekoliko preveč zarezanih ustnic je padla siva barva in jasno se je videlo, da ima mož nosnice preplazenega jela).

Bil sem v kupeju — sam, a ona je ostala v Rimu — na marmornastem pločniku sredi steklenih dvoran in stebričja kot drobna, negibna črna pika sredi vrveža tisočrtnih nog, ki so brez groze v očeh poznali smeri svojih poti in se zadovoljno s popotno mrzlico tlačili v vagnje. (Podoba v ogledalu se je združila, vse je šlo čezno: zelena barva — deška mladost v horjulskih hribih; rdeča barva — upi mladostnih sanj; rumena barva — otrpla leta v vojnem ujetništvu; siva barva — samota v povojni podstrešnici. Vse je bilo tesno: veke čez rjave oči skladiščnika, ki ure in ure sedi sredi cementnih vrec v stekleni blaginji, ovalno čelo z napeto kožo, ki razodeva utrujenost zaradi brezdelne lenobnosti).

»Hudida!« sem vzklilnil. »Tudi tokrat se mi ni posrečilo! Le ostani na peronu, ostani!« Potem sem vedel, da je tista pika na peronu steklena in da bo zdaj zdaj padel kamen z neba in bo razbil stekleno igračo na peronu, igračo, ki je bila sicer resnična živa ženska, a je bila in ostaja zame plod moje domišljije in najinih skupnih nesporazumov. (V ogledalu se je podoba zganila. S steklenimi očmi je gledala mene pod seboj, se mi približevala, nato pa se je ogledalo zasukalo v moji bližini, da se mi je zvrtilo. Ko sem si opomogel, sem videl več kot morejo videti oči. V ogledalu, visokem od tal do stropa, se je kazala zvit postavba moškega s sklesanimi udi in s slepiimi očmi. Ta mož lovi nič s predolgimi in pretenkimi rokami, a njegove čokate noge so prekratke. Za njim je mehko in gibko žensko telo, prelito z voskom, zvito čez hrbet tako, da proti ožarjenemu nebu gledajo njene napete prsi in da lahko glava kot odsekana pada nazaj in se lasje in roke oklepajo stebra ob sebi.)

Začelo se je na našem morju.

Mislil sem, da sva oba isto iskala. Ležal sem na plaži, sam, daleč od ljudi, ki sem jih podcenjeval. Tedaj še nisem vedel, zakaj, in tedaj še tudi nisem okusil, kako se ta odpor do vsega živega naseli v tebi in da nazadnje sam čuti, kako mrziš in podcenjuješ samega sebe. Gledal sem preko sinje gladine nemirne vode in me je prijetno žgečkal po nosu vonj slane vode, alg, školjak in vsega, kar je morje z rumenkasto peno odlagalo ob obali in sput odnašalo, dokler zopet ni vsega razložilo v dolgi ravni črti. Tam preko te sinje gladine je bil skalnati otok. Po ure in ure sem gledal njegove bele čeri. Vse je bilo negibno, negibno kot v meni, le včasih je mimo samotnega obrisa otoka drsela jadrnica in se je ob njem galeb pognal v morje.

Tretji dan sem zaveslal s čolnom. Odložil sem krmila, legel čez desko in močil roke v vodi. Vedel sem, da prežim na nekaj. Nisem pa pogledal okoli sebe. V vodi sem videl podobo borovega gozdička, njive s tršjem in figovce, skalnato belo rezino obrežja in mir sonca, zraka, vode.

»Ohooj! Ohooj!«

Na širšem delu rtiča je zaživela bela lisa. V vodi sem razločil čredo ovac. Čez ruševine porušenihiš je rasla divja trta.

»Ohooj!«

Bila je ona: negibna, ponosna, skromna...

Čoln se je zarezal v pesek. Odvrget sem vesla, da jih je odnesla voda. Nič več nisem bil jaz — bivši vojni ujetnik in skladiščnik cementarne. Razpel sem srajco in videl, kako so za mano v toplem pesku ostajale stopinje. Bil sem jaz, le jaz in ona. Ona s slamnikom in s svilen ruto čez preozke prsi. Le čemu ta krhkost? Čemu otožne in gosposke oči? Zakaj čaka, saj je za nama samo temno zelenilo borovcev s skržati. Zrak je bil rdeč in žgoč. Moje ustnice so bile trde in oči odločne.

Nič se ni zganila. Hudila...

Vrnila sva se s čolnom oba. Iz moje sobe se je odselila samota. S trzajočimi žilami sem čakal, da se bo dan nagnil in da bodo udarili prvi bobni. Z njo sem se zmenil, da jo zvečer počakam v baru. Bila je Italijanka in nisem bil prepričan, da sva se dobro sporazumevala. Da bi ubil čas, ki se je vlekel kot jara kača, sem se oblekel v kopalke in se pognal v vodo. Utrujenost je prevzela moje drgetajoče mišice. Zdelo se mi je, da moram udarjati s pestjo po vodi. Voda je pršela in barvaste kapljice so padale po mojih očeh.

Na ples je ni bilo.

Nekje pod noč se je na vrtu odrgala figa. Onkraj vrta in vasi se je ozka cesta vzpenjala v kamnite stene. Po cesti — skoraj v noči in visoko zgoraj med grmičjem in gadi je osel nesel butaro suhih vej. Nad brinjem se je ob njem pomikala črna rutila, ki je vodila osla. Ta je ob vsakem koraku stegnil vrat proti strmi poti.

»Najdem jo!«

Zjutraj mi je njena gospodarica vedela povedati le to, da je odšla enako tiho in oprezno, kot je pred dnevi prišla.

»Osamljena žena je to,« je klepetala in me opazovala. Ponudila mi je kozareček proseka in dodala: »Mislite, da grozdje dozori pri nas! V Vrzdno se odpeljem ponj, v Vrzdno. Od samega sladkorja se vleče kot smola. Sicer pa... nekaj je pustila za nekega gospoda...«

Dobil sem samo njen rimski naslov. Po vrnitvi v Ljubljano se mi je zdelo, da je moje življenje še tesnejše. Skrb. Sivina. Ob njej pa morje, brezkončnost obrežja in neskončnost vodne globine. Če sem po nedeljah ležal sredi horjulskih gozdov, se mi je zdelo, da iščem mladost in mladost zaradi nje. Vmes pa je bila vojna. In ko sem zvečer prelistaval vodič po Rimu, sem vedel, da grem, in sem šel.

Rim je v hipu razpršil mojo osamljenost. Raznosil jo je po zraku kot veter pobere regratova semena. Njeni gibi so me odtisnili na istrskem rtiču in živeli v meni kot spomin, ki me je prepredel kot slak preplete z velikimi belimi cvetovi ograjo in v meni razžarjal strast, ki jo je božala nežnost. Našel, našel jo bom... Strast se je v meni potuhnila in mežikajoče sem dobrohotno obispal s pogledom vsakega, ki se je na ulicah zaletel vame.

Ko sem pozvonil visoko v nadstropjih, je prišla.

Ona. Vitka. V domači halji z velikimi rožami. Nekam suha in razdražena. Osuplo sva se premerila.

Zdelo se mi je, da je nisem prepoznal.

»Pridite zvečer, razumete... Po sedmi... Zvečer!«

Pred mano so se zaprla vrata. Vse sem razumel. Vse, samo...

Zvečer sem sedel v njen fotelj. Na hitro sem spoznal, da je nekdo odšel. Prazne lise na stenah so govorile, da je pobral umetnine, nekaj kosov pohištva in da je odšel. Nje nisem videl v sobi. Tu so bile le razmetane revije, ki so pričale, da je bila tu. Šla je v kopalnico in ostala za zastrto zaveso.

»Vam je Rim všeč?«

»Čudovit, je!«

»In vam?«

»Všeč mi je Rim preteklosti!«

Vrata iz kopalnice so vodila na balkon. Iz šobe sem videl skozi steklena vrata obrise železne ograje, vrsto belih oleandrov in onkraj njih nekaj kupol.

Sedel sem kot prilepljen na stolu.

Ona se je sklonila čez me:

»Spominjam se vas,« je rekla in me močno povlekla za lase.

Božal sem njeno roko:

»Kakor vidite, sem tu!«

V meni se je strast le malo potuhnila. Ona ni bila več ona. Videl sem njen izrezan profil nad seboj — trd, jasn, brezizrazen. Ona... jutranja rosa z istrske obale... Ona... ki sem jo videl med smrečjem v Horjulu... Ona, ki je prihajala k meni v skladišče... Ona, ki so jo zjutraj golobi priklicali na okno podstrešnice... Ona? Ne! To ni bila ona...

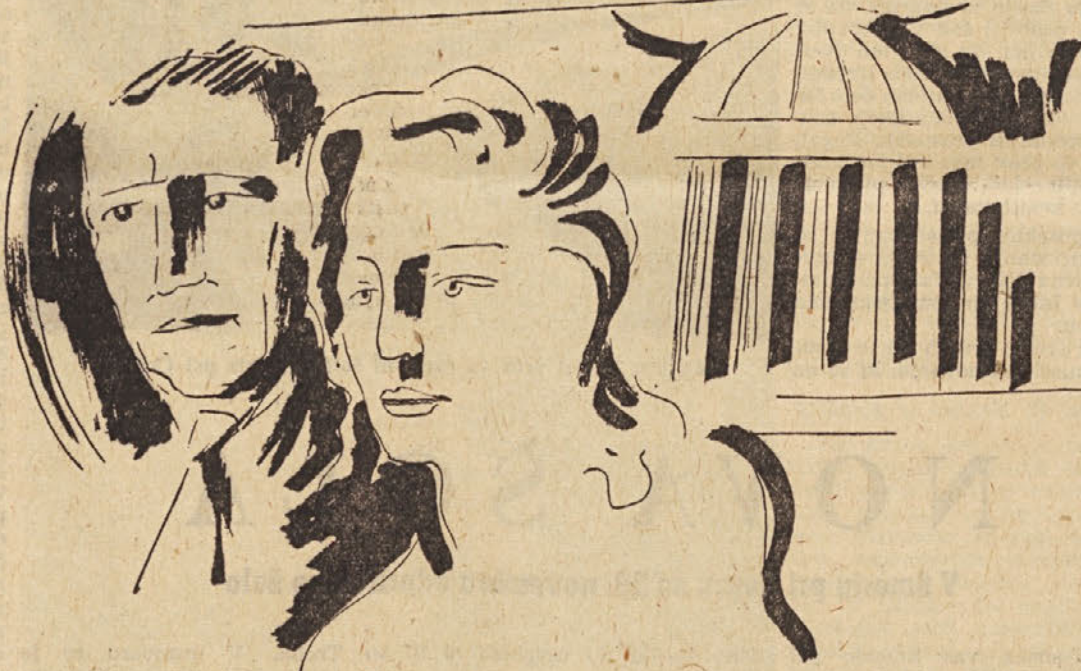
Sklonila se je čez stol. Zdelo se mi je, da skrbno ogleduje moje telo... brez strasti... brez miline... Okrenil sem se, jo objel čez pas in jo poskušal potegniti k sebi na kolena. Branila se je. Potem sva padla čez preprogo in obležala z rokami pod foteljem in z nogami čez prag na balkon.

»Nasilnež!«

Ni bila več ona, temveč nekdo, ki je puhel vame tople zrak. Potapljaj sem se v temo in čutil, da se mi izmika tisto nevidno obzorje, ki deli zemljo in nebes. Zdelo se mi je, da nihče ne diha pod menoj.

Morda je bil hip, morda so minile ure. Njo sem slišal, kako je bolj sebi kot meni pripovedovala:

»Bili smo v vili ob morju. Ostala sem sama. Majčkina, bela psička je bila edino bitjece ob meni. Bila je bela ko labod in ob dlaneh ji je rasla dolga

dlaka, da se je zdelo, kakor da nosi copatke. Plemenita psička je bila, plemenita... z rodovnikom... bistrih oči... plemenitih oči... Njen nasek ni poznal blata... A bila je tako sama. Čez noč sem jo pustila na terasi... Najprej je nekdo škrebiljal po vrtu. Poti so bile posute s peskom in prav razločno sem slišala stopinje živega bitja... Škrebilja. lo je, kakor bi padal dež po suhem listju. Kdo je bil...? Pes... pes... pes... pavaljan počestni pes neznane rase... križanec... cucek... fuj! Ona pa je trzala z gobčkom, gledala mene izpod oči in se ni niti zganila. Topla sapa je izdajala njene prikrite želje... Bil pa je pes... križanec... pes s ceste... divjak... plebejce...«

Vse sem vedel, vse.

Pes s ceste!

Ničesar ni bilo več v meni, ko sem hitel proti postaji. Niti neonske luči se niso bliskale v mojih očeh. Vse je bilo kot blisk, po katerem je tema še bolj črna. Strast se je razkropila kot gnusna rumena pena. Sipje kosti so splavale na površino. Zdelo se mi je, da voham lastno moškost in da se sklanjam nad polomljenimi oleandri. Izvedel sem, da gre za mano... gre za mano kot psica s ceste... plazi se, skriva za ogli in plašči pescev... joka, a njen jok požirajo avtomobili... pes s ceste... pojdi, pojdi za mano...

In tako sem se zagledal v ogledalo svojega kupeja. Ogrnjen v plašč. (Dolgi tiri so se zarisali v steklu. Tiri, tiri, tiri...) Nagusna pošast je stekla čez tire v ogledalu in me dušila. Potem je bil preglasen ropot kolesnic. (Pes v ogledalu je lajal: Ti si kriv, ti... samo besedico... samo drugo besedico...) Višnjevskast obraz v ogledalu se mi je režal brez krohota, kruto in brez popuščanja. Morda bom za hip le moral pogledati vase... Poskušal sem premagati njegov pogled in ga pomiriti... njega, da, njega... potem bi morda...

Zagnal sem steklenico s kislo vodo v ogledalo. Kosi stekla so žvenketaje padli na tla in se razsipali. Osuplo sem pogledal vijudnega in nasmejanega sprevednika med vrati. Slišal sem samo to:

»Pripetila se vam je nesreča...«

Deček pod oknom

»Ne morem verjeti, da je to, kar vidim, kar slišim... da je to vse. Prosim vas, pomagajte mi razvozlati to stvar, ki me strašno muči. Mislim, da sem se prav obrnil na vas...«

Pismo, ki sem ga tistega dne prejel, je bilo dokaj nenavadno tako po obliki kot po vsebini. Napisano na navadnem, rjavkastem papirju, s svinčnikom, je razodevalo neko zmedenost; stavki so se hoteli prehitovati eden čez drugega, misel, še nedovršena, je na lepem poniknila in se nato, preko druge, spet pojavila na papirju.

»Vsak večer hodim po cesti mimo vašega okna. Pozno v noč gori luč tam gori in zdaj mi je postal tisti osvetljeni štirikotnik že kakor nekakšen dober znanec, kakor prijatelj, h kateremu se zatekajo moje misli; tudi čez dan, kadar delam ali pohajkujem... Niti vino mi ne more pregnati iz spomina vašega osvetljenega okna, ki žari v tako mirni tihoči v nočni mir... Niti družba, ki pa se ji zadnji čas izogibam... Kakor bi se v mojem življenju pripravljalo nekaj novega, odločilnega...«

Tema me plaši. Čutim, kako v meni nekaj raste, kadar leži vseokrog mene nekaj; kadar je tema najhujša, kadar se na primer pripravlja k dežju in se po nebu vlačijo težki, svinčeni oblaki, ta-

Ali vam govorijo knjige o ugankah življenja? Povejte, prosim, ali vam one odkrivajo tiste temne plati človeške duševnosti... Ali lahko pomirijo ta vihar v prsih, ki se dviga v meni in me hoče požreti? Ali lahko? O, ko bi zares!

V teh razbitinah sveta, kjer živim, ne poznamo ničesar trdnega. Ljudje se pri hoji skozi življenje opiramo na vrbove šibe, tenke, rumene šibe... Kakor da bi nas one lahko držale.

Tole moje zmedeno pisanje boste nemara vrgli proč, ne da bi ga sploh prebrali do konca. Če pa ga boste brali do tukaj, bi še enkrat rad ponovil svojo prošnjo: če vam je do življenja enega človeškega bitja, ki ni slabše od vseh drugih, ne, ni slabše, čeprav mi hoče včasih prodreti v zavest ta misel... potem me ne odbijte, prosim, naj vas obiščem, naj vidim, naj se sam prepričam.

Nisem preveč pameten. Nisem hodil veliko v šolo, veste, kmalu sem se je naveličal. Prav ničesar nisem našel v tistem učenju — zdelo se mi je kakor mlatenje prazne slame. Resnična vprašanja so gorela v meni, vprašanja življenjskega pomena, že zelo zgodaj, ko sem bil še skoraj otrok... Toda sem kmalu dozorel. Kakor da me je ta ogenj v meni prekalil, ta ogenj, ki me žge v prsih, a ne vem, ne vem, čemu in kaj je to.

Dal sem neumnosti, priznam. Nisem vedel, kam bi se obrnil in kako; nisem imel nikogar, ki bi mi kaj povedal, dal nasvet, žive duše ni bilo, ki bi razumela, kaj potrebujem. Opletal sem tako od enega do drugega, v slepoti in nemoči me je premetavalo življenje v svojih vrtincih kot menda malokoga. Ničesar ni bilo, nobene reči, katere bi se oprijel; plul sem po brezbrežnem morju, sam, zgubljen.

In še takrat, ko sem vzljubil... Naj vam zaupam še to, da boste imeli jasnejšo predstavo o meni. Se takrat, ko sem vzljubil neko dekle, ko se je v meni dvignil ves ogenj k podobni, ki mi jo je iz globine mojega bitja, iz moje krvi priklicalo to dekle... še takrat nisem vedel, ali mi to doživetje pomeni novo življenje ali pa nemara smrt.

Prišla je v moje življenje, ponosna, močna. Kadar sem jo ugledal na cesti, ko je šla, sem mislil, da me bo strla. Njena hoja, drža glave, obraz, vsaka kretnja — vse je bilo v meni čudne občutke, ko da je zdaj vsega konec. Roke so mi drhtele, noge so mi opletale, ko sva se srečala, čutil sem v glavi tak pritisk, ko da me bo zdaj zdaj razneslo.

Ves neurejeni svet v meni se je uprl temu. Nisem bil pripravljen na sprejmem... Moj svet v razvalinah... in ona... in ona... vsa bleščeča se... Le včasih sva se nagnila drug k drugemu, mimogrede. Bila je dobro dekle. Zdi se mi, da me je celo razumela in mi hotela pomagati ven iz tega blata, čeprav je bil med nama prepad. (Tudi ona je bila iz vsega sveta.)

Bilo je, kakor da se je utrnila zvezda na nebu in se mi približala na doseg roke. Doslej nisem imel nikogar na svetu, ki bi me imel rad. Še nikogar... Ko bi bil le eden, bi me morda odrešil tega prekletstva.

Toda nisem zdržal.

Nisem mogel. Zbežal sem od nje. Skrilval sem se pred njo. Bal sem se, da bi jo nemara zadavil, če bi mi prišla preblizu, kar se je skoraj že zgodilo...

Verjamem v vašo luč. Verjamem, da je nekje nekaj, kar nas lahko rešuje. Jaz sem pač imel to smolo v življenju, da sem bil pokopan pod celo goro nesreče in mogoče tudi predsodkov. Odkar gledam vaše okno, se v meni budi vera, da je vendar nekje nekaj... V meni raste gotovost, da mora biti nekaj... Sicer, kako bi bilo življenje možno?

Kaj naj storim? Kako naj si približam svet, ki v njem živite vi in ki mi pomeni odrešenje? Kako? Gledajte, moje roke so zdrave, v žilah mi polje topla kri, vse bi storil... Čeprav se mi je doslej v rokah vse zmalčilo, se vse, kar sem prijel, znakazilo... Še bi poskusil. Se zdaj bi vrgel vse na kocko.

Vse te neskončne ure, ki jih preživljam, me navdajajo s strahom nekaj je večje od mene, mogoče močnejše kot jaz z vso mojo pametjo. Nekaj... Življenje, ki se mi posmehuje...

Toda kljub vsemu: ali mi hočete pomagati? — — — — —

Likovna oprema strani je delo akad. slikarja prof. Igorja Pleška

ŠOLSKA TELEVIZIJA

Prvi koraki šolske televizije

Nekaj kritičnih pripomb ob letošnjih desetih TV oddajah za šolo

Doslej smo vam posredovali naslednje šolske televizijske oddaje:

1. Šolska televizija se vam predstavi. - 2. Obisk v kiparstvu delavnic. - 3. Pačkov album. - 4. Lonsko. - 5. Kako je nastala knjiga. - 6. Izlet v ledeno dobo. - 7. Ljubljansko barje. - 8. Življenje med skalami naših Alp. - 9. Arhitektura. - 10. Simon Jenko. - Naše morje. - Baročna suita.

NAŠE MORJE

1. STV oddaja skuša prikazati pester življenje v morju, zaradi česar se samo mimogrede zaustavi pri posameznih predstavnih živalstva in rastlinstva. Namenjena je tako srednji kakor tudi višji stopnji, prav posebno pa VI. razredu (-Življenje v morju) in V. razredu (-Morje kot zibelka življenja-).

2. STV oddaja je mogoče metodno izkoristiti kot pripravo na obravnavanje celotne širše teme. Lahko jo vključimo med obravnavanje, da z njo nekaj ponovimo, drugo pa dopolnimo. Če pa smo to kompleksno temo že obravnavali, pa nam pride prav pri preverjanju znanja in pri poglabljanju.

3. Ker tekst ni zahteven, oddajo lahko spremljajo tudi mlajši učenci, posebno tisti, ki so že letovali ob morju, se prav posebno pa bo oddaja zanimiva za tiste, ki so ob morju doma.

4. Redakcija zanima, kako so učenci reagirali in kaj sodijo o njej učitelji?

BAROČNA SUITA

Suita spada med najbolj priljubljene in razširjene instrumentalne oblike 17. in 18. stoletja. Sestavljajo jo krajše skladbe, po večini plesi. Za mnogo teh plesov je dokazano, da so ljudske porekla.

V tem obdobju sta znana v glavnem dva kontrastna tipa plesov: počasni ples v dvodobnem taktu, ki so ga plesali korakoma (npr. nemška allemanda, italijanska pavana, francoska branle itd.) ter priključeni poskočni ples (npr. francoske gallarde, italijanski saltarello, in romanesca itd.) Verjetno je ples po nastanku prvobitne, glasba pa mu je bila podrejena in je imela vlogo spremljave.

Proti koncu 16. stoletja so prodrele ljudske plesne oblike in glasba v aristokratske plesne dvorane in se tam udomačile kot družabni plesi. Čeprav so se prilagodile novemu okolju, so vendar obdržale svoje značilnosti.

Obenem s plesi se je priljubila tudi glasba. V 16. stoletju so se pojavili zborniki za lutnjo, v katerih so bili zbrani različni plesni komadi iz raznih evropskih dežel: Španije, Italije, Francije, Anglije in Nemčije. Notni tisk, ki so ga v tistem času izumili, je še bolj pripomagal k njihovega razširjanju. Instrumentalna glasba je doživela svoj velik vzpon. Po vzoru ljudskih plesnih spremljav so pričeli komponisti ustvarjati nove umetne skladbe. Tako je bila rojena plesna glasba.

Meja, kdaj je skladba še namenjena plesu in kdaj koncertni izvedbi, ni točno določena.

Sčasoma so komponisti povezovali v celoto po več plesov ne glede na njihovo nacionalno poreklo. Ti plesi so bili kontrastni po ritmu, plesni, ki so bili tonalno, a je ista tonalita, včasih še sorodna motivika. Tako večdelni skladbi pravimo **suita**. V povezavi srečamo največkrat sledeče ples: **allemanda, couranta, sarabanda** in giga, pogosto pa se jim pridružita še **gavotta** in **menuet**.

V 16. stoletju se je **suita** še bolj razširila in sicer pa tako, a je vidljiva čila še druge stavke, ki niso imele vedno plesnega značaja (npr. uvertura, preludij, aria in druge). Tako je **suita** kot celota izgubila svoj plesni pomen in se prenesla na koncertni oder. Najlepše in najbolj doživljene koncertne **suite** za solo instrumente in orkester je pisal J. S. Bach (1685-1750), največji baročni komponist.

V 19. stoletju se je **suita** obogatila z novimi stavki, kot npr. z valčkom, ki je ples alpskih narodov 19. stoletja, nato pa je z narodnimi plesi narazličnih narodov in s fantazijskimi plesnimi kompozicijami, namenjenimi baletu.

Suita v glasbi živi dalje. Kot družabni ples se je uveljavila znana četvorka, ki jo v plesnih dvorinah še danes radi plešejo.

Metodične pripombe:

Oddaja je namenjena glasbenemu pouku 8. razreda osnovne šole. Skladno z navodili učnega načrta (ves pouk naj bo odprt na žive glasbene oblike) prikazuje oddaja poleg drugega tudi posnetke:

1. Na vsakem trgu pod lipo pleše več parov v renesančni narodni noši.
2. V dobi baroka vidimo ples parov ob spremljavi majhnega orkestra. Plešejo sarabando, menuet, gavotto in gigo. Vsak ples je komentiran z oziranjem na metrične, ritmične, melodične in oblikovne posebnosti.
3. Odiomek orkestralne koncertne suite v D-duru, partitura in razne slike Bacha ter dobe, v kateri je živel.
4. Odiomek iz Čajkovskega suite Hrestac.
5. Četvorka v ljubljanski plesni dvorani.

VPASALI SMO — UČENCI ODGOVARJAJO

TV oddaja: Izlet v ledeno dobo
Osnovna šola Valentina Vodnika
v Ljubljani: 4. g. razred

1. Vsebinske pripombe:

Jeran Matjaž: ... »V sedanjem stoletju, ko se znanost čedalje hitreje razvija, je vedno

več zanimanja za raziskovanja narave in zgodovine. Največkrat so v jamah slučajno našli različne kosti ljudi in živali, kakor tudi primitivno orodje, na steh na pa razne risbe živali. Zanimivo pri teh risbah je, kako prikazujejo različne gibe nog: kako žival miruje, skače in teče. Videl sem tudi lobanjo jamskega in sedaj živečega medveda, ki se zelo razlikujeta...«

Nekateri učenci so si zapomnili vrsto podrobnosti in celo števila, drugi pa so v pisni obnovi oddajo tudi čustveno pogobili. Da jim je oddaja fantazijsko živo razgibala, čeprav je vsebovala statične slike, in da so seveda marsikaj dodali, sem pa tja tudi napačno dojel, je razumljivo. Kot primer navajam celotno obnovo, ki jo je napisal **Grošek Tonček**: »V ponedeljek smo gledali televizijsko oddajo. V njej nas je voditelj oddaje popeljal za milijon let nazaj v ledeno dobo.

medveda je v primerjavi s sedanjim rjavim medvedom prava velikanka.

Tako se je začel topiti led in od hudournikov so nastale današnje doline.

Potem se je človeku um še izboljšal in naredil si je prve kobilice. Ustanovil je še majhno industrijo in izumil je že prvi parni stroj.

Učenci so tudi tehnično izvedbo spremljali zelo kritično:

2. Tehnične pripombe:

Košir Janko ... Ker imamo doma več knjig, sem skoraj iste slike že videl... Predvajalec slik je tako prestavljal lečo, da je bil jamski medved večji od mamuta. Tudi napovedovalec je bil neroden. Napovedal je eno, pokazal pa drugo...«

Savnik Bogi ... »Skoda, da je predavatelj prijel kamen, ki nam ga je hotel pokazati, tako, da nismo videli, kako so v kamni dobili brusili kamen. Zdi se mi, da glasba, ki izvira iz pi-

Med številne pomočnike našemu pouku v šoli se je letošnji jesen pridružil tudi ljubljanski televizijski studio tako, da je začel vsak ponedeljek, od 7. oktobra redno oddajati svoje šolske ure. Ne bi na tem mestu ponavljali že znanih resnic o uveljavitvi televizije kot tistega medija, ki uspešno sodeluje kot močno in vzgojno sredstvo tako v šoli kot v splošno, izobraževalnem smislu. Govorili bi tudi ne o televiziji kot izključnem šolskem posredovalcu na svetu sprito začetnih korakov naše televizije kot pomoči učitelju in pouku v naših šolah. Kajti dosedanjih enajst šolskih ur, kolikor smo jih gledali na malem zaslonu, še vseeno premalo priča in potrjuje, kam in kako bo krenila naša TV v šoli. Kot je vsak začetek težak, tako so gotovo stali pred velikimi problemi tudi uredniki in pri-

leta v radijskem programu. Kajti za dosedanjih deset šolskih ur res natančno ne več, komu so namenjene. In prav zavoljo tega, ker bi omenjene ure rade zajele celoten diapazon naše učne se mladine, so nujno neenotne in včasih vzbujajo vtis, kot bi avtor rad v eni sapi povedal vse in čim več o določenih temi. To pa nujno vodi k površnosti, ne celovitosti zamisli celotne ure, dolgočasnosti, deskriptivnosti in končno tudi k nezanimivosti. Druga velika pomanjkljivost pa je vsekakor v tem, da niso ure jasno in določno pripravljene in napovedane že vnaprej, tako da bi se lahko pedagogi že vnaprej pripravili na snov, ki jo bodo v malega ekrana spremljali skupaj z razredom. Tako pa v bistvu zveš, kaj bo šolska ura obravnavala šele takrat, ko ti napovedovalka pove naslov oddaje in temo, ki jo bo oddaja obravnavala.

Ce kritično pregledamo dosedanjih deset oddaj, tudi nikakor ne moremo biti zadovoljni z raznolikostjo snovi, ki so jo obravnavale dosedanje TV šolske ure. Bežen statistični pregled nam pove, da je bilo od desetih predvajanih šolskih ur kar pet ur, ali natanko 50 odstotkov posvečenih biologiji, oziroma prirodopisu. Štiri oddaje, ali štirideset odstotkov, so bile posvečene splošni problematiki in samo ena oddaja problemom slovenske književnosti. Naš pregled torej resno opozarja na neenakomernost, oz. na verjetnost nenačrtnega izbora tem ad hoc, pač tak, kot se je urednik posrečilo pridobiti posamezne sodelavce za tovrstne oddaje.

Kljub dejstvu, da so oddaje pripravili ugledni strokovnjaki z različnih področij, to še nikakor ni zagotovilo za kvaliteto posameznih oddaj. Pri že omenjenih oddajah s področja biologije, oziroma prirodopisa, so sodelovali tudi naši ugledni znanstveniki z univerze, vendar pa ne moremo za marsikatero njihovo oddajo zatrditi, da bi bila najbolje pripravljena. Kljub visoki in neoporečni strokovni ravni je treba s nov televizijo, pedagoško in tudi predavateljsko čim bolj posredovati. Tako pa smo bili priča, da so imeli predavatelji oziroma voditelji oddaj tremo, jezikovne in druge spodrsiljaje, kar vsekakor ni bilo v prid celotni realizaciji oddaje. Zato bi bilo morda v teh primerih boljše, če bi konferranco prepustili izkušenim in rutiniranim TV napovedovalcem.

Upravičeno se tudi lahko vprašujemo, čemu so služile tako imenovane oddaje iz splošne problematike, kot na primer, o lončarstvu na Slovenskem, ki je bilo v bistvu več ali manj posrečen etnografski zapis o obrti, ki izumira. Tudi oddaja o tem, kako nastane knjiga, je bila zamišljena preveč deskriptivno in je hotela zaobseči v kratke pol ure celoten zapleten proces nastanka knjige od rokopisa do izida knjige. In prav zaradi preobsežnosti snovi same je bila oddaja razbita, neenotna, vrsto pojavov in dejstev ni mogla pojasniti dovolj jasno, ali pa jih je kar izpustila, in rezultat je bil okrnjena oddaja, ki bi bila lahko zavoljo svoje snovi in problema mnogo zanimivejša in privlačnejša.

Ni naš namen, da bi tukaj ocenjevali in obravnavali sleherni oddajo posebej. Vendar pa dosedanje izkušnje kažejo, da si televizija v šoli šele utira pot, da išče svoje forme in izraz, kar je pač nujno ob slehernem začetku. Zato ne smemo biti preveč strogi, čeprav zahtevajo morda prav šolske ure na eni strani najvišjo strokovnost, na drugi pa izredno poljudnost in razumljivost v najboljšem smislu te besede. Dose-

danje ure so zagotovila za to, da si bo tudi naša TV v šoli s praks in razvojem končno priborila in pridobila tisto obliko, ki bo najbolj ustrezala takšnim televizijskim oddajam. Zavedati se namreč moramo, da so na svetu izkušnje z edukativno televizijo ogromne, da pomeni danes televizija kot činitelj v javnem, kulturnem in političnem življenju močan faktor pri vzgoji ljudi, torej tudi naše mladine. Zato se bomo morali truditi, da bodo televizijske šolske ure našle tako v našem televizijskem sporedu kot tudi v življenju šol tisto mesto, ki jim gre. Vizualna in slušna sredstva, neposrednost in intimnost, ki sta značilni za televizijski medij, lahko pomagata tako mladini kot odraslim pri njihovi najširši vzgoji, zato je treba tem oddajam posvetiti še večjo pozornost, angažirati čim širši krog strokovnih sodelavcev, pritegniti številne pedagoge, pa tudi mladino, ter neprestano skrbeti za čim boljše in višjo kvaliteto posredovane snovi. Izogibati se je treba togim, nezanimivim formam, deskriptivnosti, razvlečenosti in poskusom, povedati v eni sapi vse, od alife do omega. Trajno je treba iskati ustrezne živahne, privlačne, pa tudi dramaturško zastavljene izrazne oblike, saj televizija nudi neizčrpen vir v tem smislu. In kar je trenutno boljše vključiti obravnavanje najvažnejše, v šolske ure je trenje tistih predmetov, ki predstavljajo v šoli največje probleme: to so matematika, slovenščina in tuji jezik. Ti trije predmeti predstavljajo temelj našega pouka, hkrati pa tudi večni problem naših šolarjev. In prav tu mora televizija v prvi vrsti nuditi pomoč našim pedagogom na eni, učencem pa na drugi strani. Žal, da sedaj nismo imeli priložnosti videti kako izmed omenjenih tem, razen če izvajamo oddajo o Jenku pod naslovom »Pozdravljeno bodi, Sorško polje«, ki pa je bila že bolj esejistični in kulturni zapis o pevcu iz Praš.

Ob koncu pa še o režiji. Seveda je treba k tem oddajam pritegniti še druge režiserje (do sedaj je vsa teža slonela na Janezu Drozgu, ki je več ali manj uspešno realiziral vseh enajst oddaj), kajti tudi na ta način bomo dosegli raznolikost in pestrost šolskih ur, ki morajo postati takšne, da jih bodo z zanimanjem pričakovali tako tisti, ki jim je oddaja namenjena, kot tudi vsi ostali gledalci naše televizije. Zato upravičeno upamo, da bomo prihodnje lahko zapisali dejstvo, da je naša televizijska šolska ura že preživela čas rojstva in nebolgijne rasti ter tako postala pomemben činitelj pri kulturnovzgojnem oblikovanju mladega človeka.

Dušan Zeljeznov

Literarni večeri dijaškega doma v Trstu

Priznati moramo, da se zanima današnja mladina mnogo bolj za tehniko in šport kot pa za prosvetno dejavnost — vendar pa tega ne smemo posplošiti. Razveseljivo zanimanje za prosvetno udejstvovanje srečamo pri gojenih dijaškega doma v Trstu. Le ti so naročeni na razne literarne revije (domače Literarne vaje, Galeb, Ciciban, Pionir in Kurirček), poleg tega pa prireajo tudi literarne večere. Zelo lepo so proslavili 20. obletnico AVNOJ — ob tej priliki so uprizarili Klopčičeve enodejanko »Mati«.

Življenje in pestro dejavnost dijakov v domu usmerja poseben prosvetni odbor. Dijaki ob tem svojem udejstvovanju kljub temu ne pozabljajo na svojo glavno nalogo — učenje.

S.S.

Televizijska šolska oddaja »BAROČNA SUITA«: pripravila jo je prof. Eka Valenčičeva, nastopili pa so člani opernega baleta in prikazali razvoj plesne umetnosti od ljudskega baleta do baročne suite

Videli smo, kako so ledeniki takrat drsili po dolinah. Bohinj, sko jezero je bilo prej ledenik, ki se je stopil. Nekje je bilo jezero, ki se je otekalo skozi Postojnsko jamo. Tam se dandanes teče Pivka. V tem jezeru so živali vodni konji. Kmalu so obitala suša in vodni konji so obitali v blatu. Samice bi se lahko rešile. Toda brez svojih otročkov niso hotele oditi. Zato so skupaj utonili v blatu.

Ce se je čreda mamutov prebivala po ravnini, se je s temi živalmi tudi človek spoprijel. To je bil neenakovreden boj. Človek ga je tako premagal, da je izkopal jamo in jo prekril z vejami. Ko je mamut padel v jamo, so ga začeli s kamni pobijati. Ce si je hotel človek poiskati zavetje, se je moral zateči v jamo. Pa tudi z jamskim medvedom se je boril, da bi ga dobil zavetje v jami. Take ostanke jamskih medvedov in mamutov so našli v raznih krajih. Tako so na primer v glinokopu našli ostanke mamutov, ki so obstali v močvirju. V jami Potočka z jalka na Olševi gori so našli tisoč petsto kosti jamskih medvedov.

Takrat so že slikali. Barvo so naredili iz raznih rastlin in drugih reči. Mešali so jo s krvjo in lojem živali. Namazali so živali s to naravno barvo in jih pritiskali na steno. (Podčrtal T. J.) Take slike so našli v jamah. Človek je že takrat imel malo razuma in pameti. Zato je izdeloval iz kamna razno orodje in orodje. Mamut je bil pravi velikan. Imel je ogromne okle in v višino je meril tudi čez tri metre. Iz teh okostij so v Narodnem muzeju — sestavili okostje mamuta in jamskega medveda. Severni jelen je imel ogromno rogove. Ce se je zapletel med grmovje, ga je človek zlahka dobil. Lobanja jamskega

ščali, ni dobra za tako oddajo. Takrat ljudje še niso poznali takih glasbil.

Sedaj vas pozdravljam z željo, da bi bilo na sporedu še več takih oddaj.

Kaučič Ljubica ... »Nekaj o ledeni dobi smo se že učili, a to, liko kot smo po televiziji videli, pa nismo vedeli... Ta oddaja mi je bila zelo všeč. Iz teh oddaj se lahko veliko naučimo. Motilo pa me je, ker so bile slike slabe.«

Jugovec Inja ... »V oddaji ni bila preveč razločna razlaga... Tudi glasba bi morala biti bolj naravna. Takih oddaj, kot je bila ta, bi moralo biti še več, na primer o mostiščarjih, o Slovanih in še druge.«

Metodične pripombe

Ti zelo originalni zapiski dokazujejo, da TV oddaja ni izvenela v prazno. Zanimivo bi bilo zvedeti, kako so nanjo reagirali učenci na podeželskih šolah, ki nimajo na razpolago toliko nazornega materiala kakor mestni otroci.

V metodičnem opziru so ti zapiski pomembni tudi zato, ker kažejo tesno povezavo med učno snovjo spoznavanja družbe in slovenskim jezikom, saj so pisane obnove tudi po jezikovni vrednosti zelo kvalitetne.

Poleg idejnosti TV oddaje je vzgojna pomembno tudi to, da je učencem omogočila tudi kritično ocenjevanje, ki po tekstih sodeč ni slabo. Pripombe o zvočnih kulisah in demonstriranju so vsekakor pozitivne. Verjetno so si želeli naravnih glasov pradedov: bučanje viharjev, grom in blisk, krike ljudi itd.

Ko pripravljamo učence na oddajo, oziroma ko oddajo z njimi analiziramo, je prav, če jih opozorimo tudi na to, kaj bi si želeli v oddaji boljšega in pa kako bi jo oni sami pripravili. Take pripombe bi redakciji zelo koristile, saj so šolske TV oddaje namenjene učencem in jih je treba prav zaradi njih stalno izboljševati.

Da so se učenci tako zelo poglabili v oddajo, je verjetno razlog tudi v tem, ker so sami gledali in poslušali in jih ni motil konglomerat množice starejših in mlajših učencev.

V 4.g razredu osnovne šole Valentina Vodnika TV oddaja ni bila »kino« zaradi »kina«, pač pa zares kvalitetno učno sredstvo.

Ce bi ne bil ogled dobro organiziran in TV oddaja ne kvalitetno izvedena, bi do takih vtisov prav gotovo ne prišlo. Ta moja domneva je vsekakor dopustna. Zato je treba izreči priznanje učitelju in učencem.

Redakcija si želi še nadaljnjih prispevkov tudi o drugih oddajah, posebno zažene pa so pripombe učiteljev.

Ne pozabite! Naš naslov je: Redakcija šolske televizije RTV Ljubljana - Tavčarjeva ul. Tomšič Janez

VEDNO IN POVSOD

Kalodent

zdravi zobje
sveža usta
veder nasmeh

Državna založba Slovenije

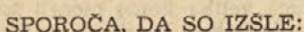
PRIPOROČA SVOJI NAJNOVEJŠI IZDAJI:

KREČIĆ — SUŠTERŠIĆ:
PTICE SLOVENIJE
kartonirano 1120 din
platno 1460 din

STRGAR:
LOŃNICE
kartonirano 1600 din
platno 1800 din

S knjižne
police

Nove knjige mariborske založbe »Obzorja« si bodo zaradi svoje zanimivosti in literarnih kvalitiet vse kakor utrle pot v širok krog bralcev.

Pri izdaji so sodelovali: Boris Merhar o ljudski pesmi, Milko Matičetov o ljudski prozi, France Tomšič o stotletjih pismenstva, Mirko Rupel o reformaciji, protireformaciji in baroku, Alfonz Gspan o razsvetljenstvu ter Lino Legiša o romantiki. Knjižnica obravnava snov od briziških spomenikov do Sonetnega venca in bo kot priročnik nepogrešljiva profesorjem in dijakom srednjih šol, kar zagotavlja tudi nizka cena:
br.: 700 din, cpl.: 1200 din

Knjiga je izšla v zbirki Mavrica, istega formata in obsega kakor MOJ PRIJATELJ ATOM. Opremljena je z barvnimi reprodukcijami in risbami. Je sodoben učni pripomoček in jo bodo učenci do konca osemltke težko pogrešali. Izredno nizka cena 1500 dinarjev omogoča ugoden nakup za dolgoletni pomožni učbenik

Naročniki revije Ciciban prejmejo knjigo okrog 20. decembra. Za vse ostale, ki želijo knjigo kupiti, pa bo na razpolago v knjigarnah ali pa jo naročijo pri prodajnem oddelku založbe. Ljubljana — Titova 3

Vsem našim sodelavcem, profesorjem, pedagogom in posebno vsem poverjenikom se za njihovo delo v letu 1963 zahvaljujemo in želimo obenem srečno novo leto 1964

ORGANIZIRA V ČASU SEMESTRALNIH POČITNIC
AVTOBUSNI IZLET

**PRIJAVE SPREJEMAJO VSE POSLOVALNICE
KOMPASA DO 8. JANUARJA!**

- Z VLAKOM IN LETALOM
V MOSKVO IN LENINGRAD
- S POSEBNO LADJO PO SREDOEZMLJU
(GRČIJA—ZAR—ITALIJA)
- Z LETALOM V NEW YORK NA SVETOVNO
RAZSTAVO
- Z LETALOM V TOKIO NA OLIMPIJSKE IGRE

VAM ŽELI
SREČNO IN USPEHOV POLNO NOVO LETO 1964!

- Naši diafilmi pa obsegajo do 30 in več izbranih barvnih ali črno-belih slik
- Na izbiro so številni diafilmi za vse predmete po učnem načrtu za osnovne šole in gimnazije
- Jedrnata besedila, priložena diafilmom, prihranijo predavateljem čas in trud
- Dosedanjo zbirko smo doplnili z NOVIMI diafilmi. Cene smo poenotili in ZNIŽALI

Predavatelji, oglejte si naš NOVI SEZNAM, ki smo ga te dni razposlali šolam. Izberite in naročite!

LJUBLJANA, GROŠLJEVA 4 — telefon 36-412

Slovenska izseljenska Matica v Ljubljani je začela razpošiljati Slovenski izseljenski koledar za leto 1964. Kot že naslov opozarja, je koledar namenjen zlasti izseljencem. Tudi ta oblika pomeni vez med staro in novo domovino in kaže skrb za ljudi, ki jih je življenje povedlo v tujino. Tudi vsebina koledarja je ubrana tako, da bi izseljenci lahko pregledno dobili informacije, kakšne spremembe se dogajajo pri nas na gospodarskih, družbenih in kulturnih področjih.

Koledarski del posrečeno povezuje odlomke z napevi narodnih pesmi, taki zamisli pa bi se bolj prilegale folklorne ilustracije v slogu Birole ali Gasparija. V znamenju 20-letnice nove Jugoslavije sta kratka zapisa o obletnici AVNOJ in kočevskem zboru. Jugoslavijo (in svet) v letu 1963 je Drago Kosmilj predelal kot pomemben mednarodni činitelj miriljubne koeksistence na osnovi enakopravnosti, kot aktiven posrednik pri vzpostavitvi in

Uredništvo se je odločilo, da popestri koledar s številnimi fotografijami.

V celoti je koledar dosegel zastavljeni smoter in kaže hvalovredno skrb in vsebinsko polnost

Izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SR Slovenije – Izdaja štirnajstrednevno med šolskim letom

Ureja uredniški odbor – Odgovorni urednik Drago Ham – Naslov uredništva: Ljubljana, opitarjeva 2 – Telefon uredništva 33-722, int. 363 – Naslov prevajalca: Ljubljana, Nazorjeva 1 – Telefon uprave 22-284 – Predal 335-VII – Letna naročnina 400 din, za šole in druge ustanove 700 din – Stev. tek. rač. 600-14/603-16 – Tiska CZP ljudska pravica.

razpisuje
delovno mesto
strokovnega učitelja
za pouk violončela
in klavirja

Srednja glasbena šola z diplo-
mo — Stanovanja ni

V L J U B L J A N I

VAŠ V POSLOVALNICAH:

- PRED POŠTO, Cankarjeva ulica 1
- TROMOSTOVJE, Wolfova ulica 1
- KONFEKCIJA, Čopova ulica 7
- POHIŠTVO, Wolfova ulica 6
- SNEGULJČICA, Wolfova ulica 1

NUDI V VELIKI IZBIRI IN UGODNIH CENAH

- RAZLIČNO BLAGO ZA DOM, DRUŽINO
- 'IN GOSPODINJSTVO

U poglavju Zarodki pričajo o razvoju je še enkrat dana možnost, da obrazložimo in obnovimo z učenci znanje, ki so ga prejeli v 7. razredu o anatomiji človeka in njegovi ontogenezi. Smatram, da je nujno, da iz osnovne šole odnesejo jasne poglede na osebni razvoj človeka, kakor tudi na njegov filogenetski razvoj.

Darwinov nauk o selekciji in o naravnem izboru nam z navedbo primerov (golobi, kokoši, govedo) predoči, kako je prišlo do nastanka živalskih pasem in kulturnih rastlin, katere gojimo še danes. Če v začetku šolskega leta učencem povemo, kaj je smoter razvojnega nauka in to še med letom kdaj pa kdaj ponovimo, nam bo zelo prijetno razlagati snov o kamenelih ostankih človekovih prednikov. Skice in rekonstrukcije v knjigi navedeno prav nazorno prikazujejo.

Knjiga je tako bogata po vsebini, da res izpolni učni načrt in da lahko mirno rečemo, da smo nudili učencem — ki so zaključili šolanje na tej stopnji — vsaj na biološkem področju — precej tistega, kar naša veda zajema, seveda v zmanjšanem obsegu.

**KNJIGE
PREŠERNOVE
DRUŽBE 1964**

Prešernova družba je razposlala med svoje člane četvero knjig ter koleदार za leto 1964. Znova pester izbor knjig, nekaj razveseljivih del, ki kakor nalašč izidejo pri družbi, ki ima največje število naročnikov. Kazno je, da se vsakoletni programi Prešernove drže razlikujejo in da se uredništvo po svojih močeh trudi, da bi kar najbolje ustreglo zahtevam in okusu naročnikov.

Koledar za leto 1964 je izredno okusno opremljen. Med vsebino koledarja velja opozoriti vsaj na nekatere prispevke. V znamenju 20-letnice zasedanja AVNOJ je na vodilnem mestu zpis z izvečki iz referatov France Zupanc je v krajšem sestavku Umetnost in ljudje spregovoril o dveh

stvarh: »vodoma je poljudno ved
dar ne brez kritične osti sprepori
o odnosu ljudi do likovne umetno
sti. Analiza Miška Kranjca Kam gre
vas? je zasnovana na podlagi opa
zovanja in študije treh vasi, tore
zaključki nabi pa po vsaki specifi
ki podali vestrski profil sloven
ske vasi v sedanjosti. Netenost in
tehtna analiza zasluži vsjo pozor
nost. Pahojev zapis po južni Azij
v silki in besedi reportažno poda
ja vtise iz prijateljskih dežel, ki jih
pa pobliže ne poznamo. Razglednje
iz sedmih prestolnic dopolnjujejo po
topisne vise iz različnih predelov
slovenskega lahkega sveta. Vse
larjeve spomine na Jemen. Zapis o
Slovenskem oktetu B. Pogacnika in
formira o ustanovitvi in rasti pri
jubljenega pevskega zbora. Kozinec
vo paberkovanje o popevkah ima ne
kak kritičnih in stvarnih misli, mar
saj pa ostane na stoopni improviz
zavajajoči in včasih preveč raz
popevkarjev, prav lahko bi polovico
tiste fotografije bila odmerjena neeno
dnevni zvezdam. O modernih olim
pijskih igrah piše S. Fugina, mnogim
zanimivim izvajanjem pa je manjko
nekoliko razmišljanja v smeri – men
sana in corpore sano? V kolektoru
namo še v epsolno pripevke, ob
koncu pa nekaj praktičnih in po
čno izbranih – navodil in inform
macti.

Lepotinski del letošnjega programa daje dvojce domačih del ter prevod iz rušine. Kot klasika smo dobili Ivana Tavčarja v okvirnem venču novel V Zali. Kot mladinskega delo je izšla Bevkova povest »Iz Iskra pusti«. Pisatelj se je povrnil k zgodovinski tematici, češče klastri in uporabi na Tolminkem. Podobne, ne koliko drugačne motive tolminskih puntov najdemo pri Bevku že v »Pravici do življenja« ter v povesti »Iskra pod pepelom«. Letošnja povest je spisana preprosto, rutinirano, z ilustracijami F. Kralja. Sovjetski pisatelj Viktor Nekrasov obravnava v povesti »Črna kosa« problematiko o ljudeh, ki se po vojni vrnejo v domači kraj in si skušajo najti prostor pod soncem. Nekrasov piše dokaj preprosto in ne izbravi vseh prilik, ki se nudijo ob obravnavi take tematike, saj je problematika sama mnogo širših dimenzij kot jo podlaga stvar.

V sedmih letostvori je posrečena za misel, da bi družba uravnila program tako, da bi izdala po eno delo slovenske klasike, eno sodobno domače delo in en prevod. Nekaj besed pa velja reči glede domačega sodobnega dela in prevodnega dela. Klada gre za domače delo iz sodobne literature, ki je pri nas izredno zbiranje. Klada se da pestra dela, take poglobljene, ki jih ne moremo razvrstiti vsehbin kot ne pisateljih. Glede na

Gema Hafner

CH. ROYAL

razpisuje
glodanje vrata del vrata

1. predmetni učitelj ali učitelj za tehnični in likovni pouk, prometno vzgojo in telesno vzgojo
2. razredni učitelj za kombiniran pouk na podružnici v Borštu

Za delovno mesto pod točko 1 je na razpolago soba in kuhinja.

Za delovno mesto v Borštu je na razpolago družinsko stanovanje. Posebni dodatek za težko mesto.

Osební prejemki po pravilní-
ku o delitvi čistega dohodka.
Razpis velja do zasedbe mest.

Unrava šole